

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalouden koulutusohjelma
Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Riikka Ronkainen

SUOMALAISEN INTERNETNEULOJAN SUHTAUTUMINEN NEULEIDEN TEKIJÄNOIKEUKSIIN

Opinnäytetyö 2010

TIIVISTELMÄ

Riikka Ronkainen

Suomalaisen internetneulojan suhtautuminen neuleiden tekijänoikeuksiin, 55 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu, Lappeenranta

Liiketalous

Yritysten ja taloushallinnon juridiikka

Ohjaaja: yliopettaja Marjut Heikkilä

Neulojen keskuudessa, erityisesti internetissä, on viimeisen vuoden aikana keskusteltu runsaasti tekijänoikeuksista. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää suomalaisten internetneulojien suhtautumista tekijänoikeuksiin. Tutkimus myös selvittää millainen on suomalaisen internetneulojan profiili.

Teoriaosuudessa esiteltävään tekijänoikeuksien sääntelyyn tutustuin ensisijaisesti tutkimalla oikeuskirjallisuutta aiheesta ja tutustumalla lakiteksteihin. Työväni esittelen myös neulomisen historiaa ja erilaisia internetin tarjoamia mahdollisuuksia syventää neuleharrastustaan.

Empiriatutkimus on kvalitatiivinen kyselytutkimus, joka toteutettiin internetkyselynä ja tulokset käsiteltiin webropol-alustan raportointityökaluilla.

Tutkimukseni osoitti, että neulojat ovat hyvin tietoisia tekijänoikeuksista. Vaikka tekijänoikeudellisista asioista ollaan tietoisia, niitä usein ajattelemattomuudessa rikotaan. Vastauksista ilmeni, että moni neuloja on törmännyt harrastukseensa liittyvään tekijänoikeusrikkomukseen.

Asiasanat: neulominen, tekijänoikeus

ABSTRACT

Riikka Ronkainen

Finnish Internet Knitters' Attitudes to the Copyrights of Knitting, 55 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Corporate and Financial Law

Bachelor's Thesis 2010

Instructor: Principal Lecturer Marjut Heikkilä

Copyright has been discussed over the past year a lot of among knitters, especially on the internet. The purpose of this thesis is to examine Finnish internet knitters' attitudes to the copyrights of knitting. The survey also presents the profile of Finnish internet-knitters.

In the theoretical part the thesis reviews the regulations of copyrights. The information was gathered from juridical and legislative texts. In addition, this part presents the history of knitting and variety of internet opportunities related to the hobby.

The empirical research was a quantitative survey carried out with internet-based survey. The results were analyzed with Webropol reporting tools.

This survey showed that knitters are well aware of copyrights of knitting. Although knitters knows the facts, they often violate them thoughtlessly. Responses revealed that knitters have come across with copyright infringement related their hobby.

Keywords: knitting, copyright

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
1.1 Tausta	5
1.2 Tutkimuksen rajaus	6
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	6
2.1 Mitä, miten?	7
2.2 Aineiston keruu	7
2.3 Aineiston käsittely ja analysointi	9
3 NEULOMINEN SUOMESSA.....	9
3.1 Neulonnan historia	9
3.2 Neulojat Internetissä	12
3.2.1 Neuleohjeet	13
3.2.2 Neuleblogit.....	14
3.2.3 Ravelry	17
3.2.4 Neulontalista	18
3.2.5 IRC-netin #neulonta-kanava	19
4 TEKIJÄNOIKEUKSIEN SÄÄNTELY JA SOVELLETTAVUUS NEULEISIIN... 19	
4.1 Tekijänoikeus	19
4.1.1 Taloudelliset oikeudet	22
4.1.2 Moraaliset oikeudet.....	23
4.1.3 Tekijänoikeuden voimassaolo.....	26
4.1.4 Hyvä tapa	26
4.2 Tekijänoikeuden loukkaus.....	27
4.3 Tekijänoikeuden rajoitukset	28
4.3.1 Vapaa hyväksikäyttöoikeus	30
4.3.2 Lisenssijärjestelmät	32
4.4 Lähioikeudet.....	33
4.5 Tekijänoikeusjärjestöt	34
5 TUTKIMUSTULOKSET	34
5.1 Tutkimuksen onnistuminen	35
5.2 Suomalainen internetneuloja.....	36
5.3 Tieto neuleiden tekijänoikeuksista	44
6 YHTEENVETO.....	55
LÄHTEET	56
LAINSÄÄDÄNTÖ	56
KUVAT	57
KAAVIOT	57

Liite 1 Kyselylomake

1 JOHDANTO

1.1 Tausta

Olen itse hyvin innokas käsitöiden harrastaja ja etenkin neulominen on minulla lähellä sydäntä. Viimeksi kuluneen vuoden aikana olen kiinnittänyt huomiotani neuleiden maailmassa tapahtuviin mahdollisiin tekijänoikeudellisiin rikkomuksiin. Olen pohtinut, johtuvatko nämä rikkomukset vain tietämättömyydestä tai ajattelemattomuudesta. Päätin ottaa asiasta selvää. Tällä opinnäytetyöllä selvitan, millainen on suomalainen internetneuloja, kuinka tietoinen hän on tekijänoikeuksista ja miten hän suhtautuu tekijänoikeuksiin.

Käytän työssäni termiä internetneuloja, jolla tarkoitan neuleharrastajia, jotka hyödyntävät internetiä harrastuksessaan. Tämä hyödyntäminen voi olla keskustelua neulomisesta erilaisilla foorumeilla, ohjeiden etsintää tai blogien seuraamista tai oman blogin pitämistä.

Tavoitteenani on saada aikaan kattava katsaus tekijänoikeuksien sääntelystä sekä neulojien suhtautumisesta neuleiden tekijänoikeuksiin. Neulojat ovat monien muiden harrastajien ohella siirtyneet entistä enemmän internetiin. Monet neulojat pitävät omaa neulepäiväkirjaa eli -blogia. Neulojilla on myös omia keskustelupalstoja sekä yhteisöjä.

Blogi sanana tulee englanninkielen sanasta blog, joka taas on lyhennelmä sanasta weblog. Weblog voitaisiin suomentaa verkkolokikirjaksi. Blogi ja sen päivittämisen eroavat tyypillisesti verkkosivuista henkilökohtaisuutensa vuoksi. Neuleblogeista kerron lisää myöhemmin tässä työssä.

Internetin avulla neuleideat ja -ohjeet leviävät entistä helpommin ja nopeammin. Tämä varmasti saa aikaan kiusauksen hyötyä toisen hyväksi havaitulla mallilla. Verkkoneulelehtiä on monia, myös suomalaisilla on oma Ullansa kansainvälisten Knittyn, Twist Collectiven ja monien muiden lisäksi. Internetyhteisöt ja verkkolehdet kannustavat julkaisemaan omia neuleohjeita ja tekevät siitä entistä

helpompaa. Jokainen neulomisen perustaidot hallitseva voi ryhtyä neulesuunnittelijaksi. Neuleiden ja erityisesti neuleohjeiden tekijänoikeuksista on ollut paljon keskustelua neulojien piireissä, mutta aiheesta ei ole tutkimustietoa. Havaintojeni perusteella monille neulojille tekijänoikeusasiat ovat hyvin tärkeitä. Monet plagiointiepäilyt ovat kuohuttaneet neulojia ympäri maailmaa.

1.2 Tutkimuksen rajaus

Päätin jättää työstäni pois rajanvedot siitä, missä kulkee oman mallin ja kopioidun mallin ja toisaalta oman ohjeen ja kopioidun ohjeen raja. Tähän päädyin, koska eräs neulojatoverini aikoo perehtyä tähän aiheeseen omassa tutkimuksessaan. Työni keskittyy erityisesti siihen, miten neulojat suhtautuvat tekijänoikeuksiin ja niiden rikkomiseen. Päätin työni laajuuden vuoksi jättää tutkimuksen ulkopuolelle myös globalisaation tuomat kysymykset ja eri maiden tekijänoikeuslainsäädännön erot. Tutkimuksen toteutan internetkyselynä ja teoriaosassa selostan tekijänoikeuksien sääntelyä. En pyri tekemään ohjekirjaa siitä, mikä on sallittua ja mikä ei. Tekijänoikeuksien sääntelyä esitellessäni pohdin kuitenkin hiukan myös, kuinka tätä sääntelyä voitaisiin soveltaa neuleisiin ja neuleohjeisiin. Pyrin tietoisesti ottamaan tarkastelevan kannan neuleiden tekijänoikeuksiin.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tällä tutkimuksella pyrin selvittämään millainen on suomalainen internetneuloja, miten hän suhtautuu neuleiden tekijänoikeuksiin ja kuinka tietoinen hän on niistä. Tutkimukseni on kvalitatiivinen kyselytutkimus ja tuloksia käsitellään absoluuttisina lukuina.

2.1 Mitä, miten?

Tutkimus toteutettiin internetkyselynä Webropol-alustalla. Kyselylomake oli avoinna vastaajille 7.12.2009 ja 9.1.2010 välisen ajan. Lomake on tämän työn liitteenä (Liite 1). Kohderyhmäksi rajasin internetneulojat, jotta olisi mahdollista saada totuudenmukainen tulos työni aikataululla. Internetkyselyn nopeus ja vastaamisen helppous mahdollisti laajan otannan.

Suomalaisen neulojan profiili, ilman internetulottuvuutta, olisi ollut mahdotonta selvittää opinnäytetyön aikataulun ja laajuuden huomioiden. Kaikkien neulojien tavoittamiseksi kysely olisi pitänyt pyrkiä saamaan painettuihin käsityölehtiin ja jopa yleisimpien lankojen vyötteisiin. Tämä taas olisi tehnyt aineiston keräämisen kalliiksi ja hitaaksi.

Tekijänoikeudellisten asioiden tietämystä ja suhtautumista niihin päätin tutkia esimerkkien kautta. Esimerkit ovat kuitenkin kohtalaisen yleistettyjä ja sen vuoksi vastaajille on voinut syntyä erilaisia mielikuvia.

2.2 Aineiston keruu

Kasvattaakseni vastaajamäärää ja turvatakseni riittävän otannan päätin arpoa kyselyyn vastanneiden kesken kaksi 20 euron arvoista lahjakorttia. Arvonta suoritettiin niiden vastaajien kesken, jotka jättivät yhteystietonsa kyselylomakkeen loppuun. Oma näkemykseni on, että neuloja ei voi vastustaa ilmaista lankaa. Tämän en usko kuitenkaan vääristävän tuloksia, koska neulojien joukko on suuri, ja monella on palava halu saada äänensä kuuluviin näinkin tärkeässä asiassa. Lahjakortit päätin hankkia Tmi Tiina Huhtaniemen Titityy-nimisestä verkko-kaupasta. Otin yhteyttä Huhtaniemeen ja hän lupasi kustantaa yrityksensä puolelta osan palkinnoista.

Kyselyä markkinoitiin Ravelry-yhteisön keskustelupalstoilla ja käsityöblogeissa. Ravelry on neulojien ja virkkaajien kansainvälinen yhteisö, josta kerron lisää myöhemmin tässä työssä. Itse laitoin mainokset kahdelle Ravelryn keskustelu-

palstalle, Finnish Knitters (suomalaiset neulojat) ja Finnish Crocheters (suomalaiset virkkaajat), sekä omaan käsityö-blogiini osoitteseen iikansukkailut.blogspot.com. Lisäsin mainokset kyselystä myös Suomi24.fi-sivuston käsityö-aiheiselle keskustelupalstalle ja Novita-lehden tilaajien klubi-sivustolle saadakseni vastaajiksi myös niitä internetneulojia, jotka eivät seuraa Ravelryn keskustelupalstoja ja minun blogiani. Jotta kysely leviäisi mahdollisimman monien tietoon, lisäsin vastaajille mahdollisuuden mainostaa kyselyä omissa blogeissaan. Ohjeet mainostamiseen vastaaja sai kyselyn lopusta. Mainostamisella henkilöt kaksinkertaistivat mahdollisuutensa osallistua arvontaan.

Mainostaminen toteutettiin seuraavasti. Kyselyyn vastattuaan henkilö kirjoitti uuden blogimerkinnän tai muokkasi aiempaa kirjoitustaan, jossa kertoi kyselyn olemassa olosta. Jokaisessa blogikirjoituksessa oli suora linkki kyselyyni. Mainoksen lisättyään henkilö lähetti minulle sähköpostilla osoitteen blogiinsa, jossa mainos on. Tarkistin jokaisen osoitteen ja mainoksen kirjoitusasun erikseen. Osassa mainoksista kerrottiin hyvinkin tarkasti kyselyn taustaa, mutta myös suppeita mainoksia mahtui joukkoon. Yhteensä kyselyä mainostaneita oli 37 kappaletta. Mainostajien määrä oli huomattavasti pienempi kuin ennalta odotin. Myös vastaajien määrään suhteutettuna mainostajia oli huomattavan vähän.

Muutamit henkilöt kysivät Finnish Knitters Groupin keskustelupalstalla lupaa mainostaa kyselyä myös muilla neuleaiheisilla keskustelupalstoilla. Näihin annoin suostumukseni.

Mainos kyselystä oli myös IRC-netin #neulonta-kanavalla. Tästä annoin myös mainoksen laittaneelle kaksinkertaisen voittomahdollisuuden arvonnassa. Lisäksi muutamit neulojat ovat lisänneet mainoksia erilaisten foorumeiden käsityöaiheisiin ketjuihin.

2.3 Aineiston käsittely ja analysointi

Aineisto analysoidaan pääosin webropol-alustan oman raportointityökalun antamien tulosten perusteella. Aineisto käsitellään kvantitatiivisesti suuren vastaajamäärän takia. Laadullista analyysia teen esimerkkikysymyksistä ja vapaa sana -kysymyksistä. Poistaakseni mahdolliset ainoastaan palkintojen toivossa annetut vastaukset silmäilin läpi vastaukset luettelomuodossa.

Kyselyni tekijänoikeudellisia kysymyksiä käsittelen ensisijaisesti suhtautumisena, ja vasta toissijaisesti tietona. Monet kysymysten esimerkit on muotoiltu niin, että vaikka vastaajat tietäisivät tapauksessa rikottavan tekijänoikeutta, sitä ei pidetä vakavana rikkomuksena ja siihen suhtaudutaan sallivasti.

3 NEULOMINEN SUOMESSA

Tässä luvussa esittelen neulonnan historiaa Suomessa ja internetin neulojille tuomia mahdollisuuksia.

3.1 Neulonnan historia

Neulomisen historiaa on vaikea tutkia, koska monesti termit ja tekniikat on sekoitettu. Teoksen Sydämenlämmittäjä ja tikkuripaita mukaan (Almay, Luutonen & Mitronen 1993, 18) vanhimpana Suomessa käytettynä lankatyömuotona voidaan pitää kinnasneulalla ompelua. Neulalla ommellut ja puikoilla neulotut pinnat muistuttavat toisiaan niin suurelta osin, että ne on voitu sekoittaa toisiinsa. Virkkaamista pidetään Suomessa nuorimpana tekniikkana, vaikka virkkaus onkin keksitty jo 1200-luvulla ennen ajanlaskun alkua. Koukkuaminen on todennäköisesti ollut tekniikka, joka johdatti myös suomalaiset virkkaamaan. (Almay ym. 1993, 8.)

Neulontaito rantautui Suomeen 1500-luvulla. Naantalin birgittalaisluostarissa, joka toimi vuosina 1438 - noin 1580, nunnat neuloivat sukkia ja käsineitä elan-

nokseen ja opettivat paikkakunnan asukkaat neulomaan. Naantalilaisille neulomisesta tuli 1600-luvulla tärkeä elinkeino. Sukkia myytiin jopa Ruotsia ja Tanskaa myöten. Vuonna 1664 Naantalissa neulottiin 2000 sukkaparia myyntiin. Maaseudulla neulottuja sukkiä myytiin myös muissa kaupungeissa. Neulontataito kansanomaistui kuitenkin vasta 1700-luvulla. Kuopion maaherra pyysi 1800-luvun alussa Naantalista neulonnanopettajia opettamaan Kuopion köyhille lapsille sukankudontaa. (Almay ym. 1993, 18–19.)

Neulontaa on pidetty yleisesti naisen ahkeruuden symbolina. Neuleet kulkivat mukana paikasta toiseen ja niitä tehtiin aina, kun vain aikaa oli. Nuoret tytöt neuloivat ollessaan paimenessa, emännät kotitöiden ohessa ja naapurissa kahvitellessa. (Almay ym. 1993, 13. 20 - 21.) Mielestäni tämä näkemys on hyvin juurtunut, sillä vielä nykyäänkin monet pitävät neulomista ahkeruuden merkinä. Neulominen oli sekä säätyläisten että kansannaisten harrastus (mt. 21). 1800-luvulla naiset usein neuloivat kapiroikseen sukkiä sekä lapasia, jopa niin paljon, että niitä riitti koko loppuelämän tarpeisiin. Kapiroina suosituimpia olivat kirjoneulekuviot, joista yleisimpiä olivat geometriset kuviot, kasviaiheet ja kierreraidat. Arkisukkina yleisimpiä olivat harmaat tai raidalliset sukat. (mt. 23.)

Eri puolilla Suomea neulottiin erilaisia kirjoneulekuvioita. Teoksen Sydämenlämmittäjä ja tikkuripaita mukaan omaleimaisimpia kuviot olivat Kymenlaaksossa ja Etelä-Pohjanmaalla. Monille paikkakunnille olivat levinneet vaikutteet Viirosta, muun muassa Etelä-Karjalassa, Suomenlahden saaristossa sekä itäisellä Uudellamaalla kudottiin varsin paljon virolaisissa perinne-kintaissa esiintyviä geometrisiä kuvioita. Usein kuvioden esikuvina toimivat myös muualla maailmassa valmistetut koneneuleet. Neulekone oli keksitty jo 1500-luvulla. (Almay ym. 1993, 24–25.)

Kirjoneulepaitoja, joita valmistettiin erityisesti Pohjanmaalla, pidettiin komeimpina ja eniten taitoa vaativina neuleina. Paitoja neulottiin etupäässä miehille ja pojille, ja ne oli useimmiten tarkoitettu pyhä-, kirkko- ja juhlakäyttöön. Tunnetuimpia suomalaisia perinne-paitoja ovat Korsnäsin-paidat, joille on ominaista neuleen ja virkkauksen yhdistäminen. Tavallisesti Korsnäsin-paidan virkatut osat

ovat miehustassa ja hihojen päissä. Kuvassa 1 on esimerkki Korsnäsin-paidasta. Suurimmat kuviot olivat virkatuissa osissa, ja neulottu osa oli usein koristeltu täplin. Kuka tahansa ei osannut Korsnäsin-paitaa tehdä, vaan joka kylässä oli yleensä mestari, joka teki paitoja tilauksesta. (Almay ym. 1993, 22 - 23.)

Kuva 1 Korsnäsin-paita
(Pohjanmaan museo.)

Suomessa toimi 1600- ja 1700-luvun vaihteessa myös kaupallisia kutomoita, jotka tosin eivät olleet yleisesti kovin pitkäikäisiä. Kutomoissa valmistettiin sukia, myssyjä ja röijyjä eli villapaitoja. Kutomoiden asiakkaita olivat kaupunkien pieneläjät ja kansannaiset, joilla oli oikeus käyttää vain kotimaassa valmistettuja röijyjä. Neuleteollisuutta pyrittiin myös edistämään tukipalkkioin. (mt. 18 - 19)

Ensimmäinen suomalainen neulejulkaisu on Alexandra Gripenbergin Käsitöitä, joka julkaistiin Koti ja yhteiskunta -nimisen lehden liitteenä vuonna 1894. Myöhemmin liitettä julkaistiin nimellä Käsitöitä ja pukuja. (mt. 36.)

Langat kehrättiin ja värjättiin kasviväreillä pääasiallisesti itse aina 1900-luvun alkuvuosikymmenille saakka. Tämän jälkeen alkoivat yleistyä ostolangat teollisväreineen. Toisen maailmansodan aikana kasvivärjäys jälleen yleistyi. Ensimmäiset neulepuikot olivat sukka- ja pitkiä puikkoja, jotka valmistettiin ko-

tona puusta, luusta tai metallista. Ennen pyöröpuikkojen yleistymistä muun muassa villapaitoja neulottiin tuppena monilla sukka puikoilla. (Almay ym. 1993, 25.)

Ensimmäiset sukat ja lapaset todennäköisimmin kudottiin. Kutominen sanana on yleisesti Suomessa käytetty vastine neulomiselle, varsinkin Länsi-Suomessa. Teoksen (Almay ym. 1993, 8.) mukaan Suomen kielen lautakunta antoi vuonna 1981 suosituksen, että *”vaatekappaleen valmistamista puikoilla tai koneella sanotaan neulomiseksi ja kankaan valmistamista kuteista ja loimista kutomiseksi”*. Neulominen on myös tarkoittanut neulalla ompelamista, ja tämä on nykyäänkin käytössä joissakin Suomen murteissa. (Almay ym. 1993, 8.)

3.2 Neulojat Internetissä

Vuosituhanne vaihtuessa neulojat alkoivat hyödyntää internetiä harrastuksessaan. Alettiin perustaa neulepäiväkirjoja eli –blogeja ja neulesivustoja. Nykyisin internetistä etsitään ideoita omiin töihin, tutustutaan muiden töihin ja luetaan käsitteellisiä kirjoituksia. Monille myös valmiit ohjeet ovat tärkeä osa internetin antia. Neulojalle internet on oikea aarreaitta. Seuraavassa kerron, mitä kaikkea internet antaa neulojalle.

3.2.1 Neuleohjeet

Internetissä on monia paikkoja, joista löytää helposti ilmaisia neuleohjeita. Monet neulebloggaajat lisäävät omia ohjeitaan blogeihinsa. Myös Novitan verkkosivuilta löytyy runsaasti ilmaisia ohjeita. Neuleohjeiden saatavuutta internetissä parantaa huomattavasti suomalaisen verkkoneulelehti Ullan ilmestyminen (Kuva 2).

Kuva 2. Ullan 01/10 kansi (Verkkoneulelehti Ulla.)

Ensimmäinen Ulla ilmestyi vuoden 2004 lokakuussa. Ulla ilmestyy kolme kertaa vuodessa, ja se koostetaan täysin vapaaehtoisten voimin. Ulla on sloganinsa mukaisesti ”verkkoneulelehti neulojalta neulojalle”. Ullaan voi kuka tahansa lähettää omia ohjeitaan, artikkeleitaan ja pakinoitaan. Vuonna 2008 Ullan sivustoilla oli keksimäärin 1900 kävijää päivässä (Verkkoneulelehti Ulla). Ullan tuke-
miseksi ja rahoittamiseksi on perustettu Suomen verkkoneuleyhdistys ry. Ullan

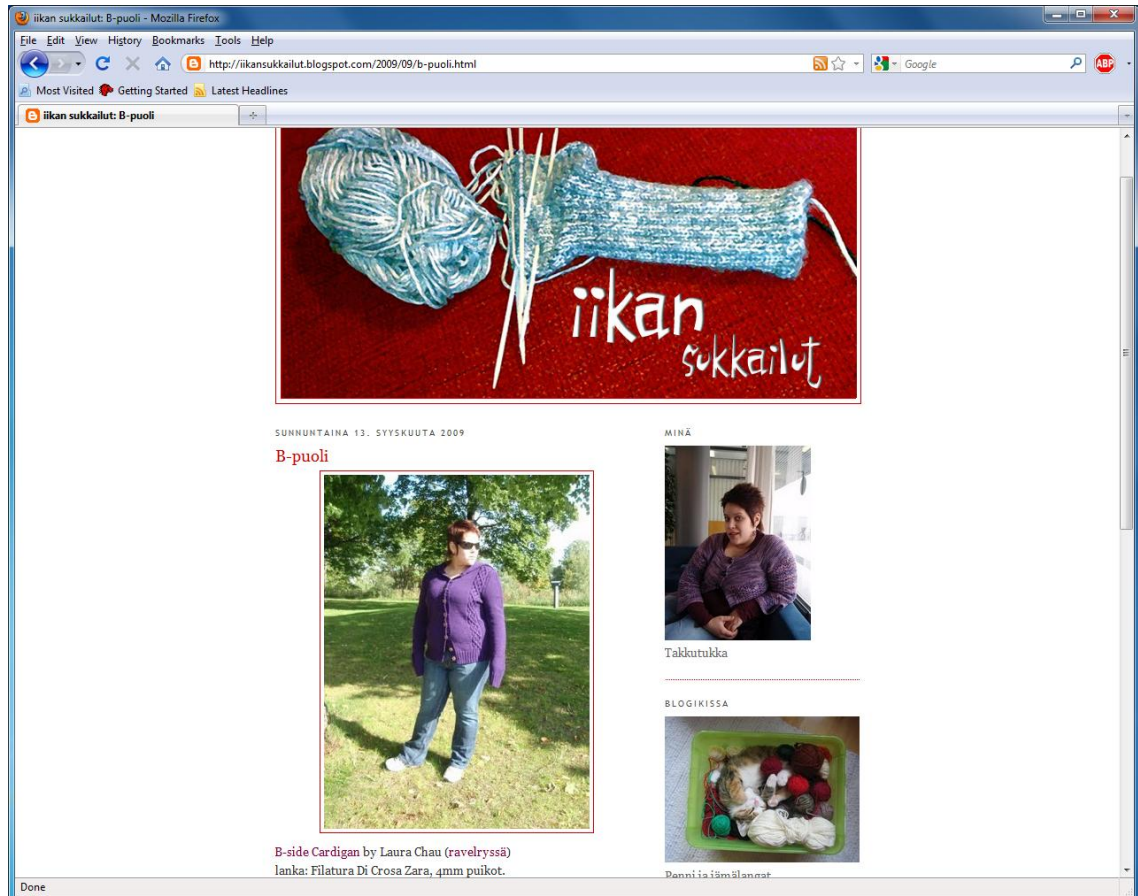
jäsensivujen mukaan yhdistyksellä oli marraskuun 2009 lopussa 435 jäsentä. Jäsenet saavat muutamia lisäohjeita ja pääsevät lukemaan uusimman numeron ennen sen ilmestymistä. Ullan esikuvana voitaneen pitää ulkomaisia verk-koneulehtiä, joista suomalaisten keskuudessa tunnetuin lienee Knitty.

Knitty on Ullaa vastaava verkkoneulehti, joka myös toimii kutakuinkin samoilla periaatteilla. Knittyn ohjeet ovat myös ilmaisia, mutta ne ovat kaikki englanniksi. Joistakin ohjeista on olemassa myös käännöksiä esimerkiksi suunnittelijan tai ohjeen laatijan äidinkielellä, mutta näitä täytyy etsiä itse. Helpoiten ohjeen käännös löytyy Ravelrystä tai suoraan suunnittelijalta kysymällä. Monet suunnittelijat myös antavat luvan tehdä ohjeestaan käännöksiä, sitä kysyttäessä.

3.2.2 Neuleblogit

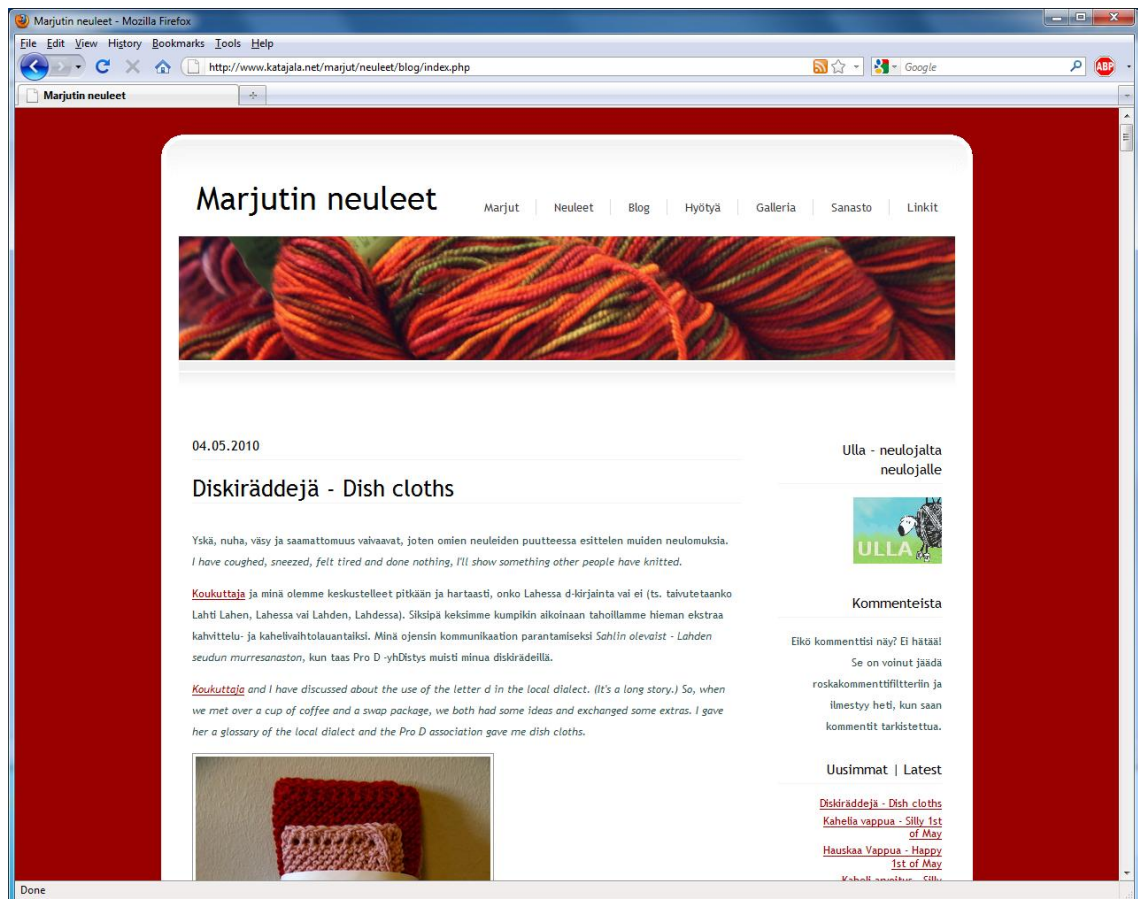
Blogin eli verkkopäiväkirjan voi perustaa kuka tahansa. Blogeille on olemassa monia valmiita pohjia, esimerkiksi Vuodatus ja Blogger. Blogin voi myös perustaa myös omalle palvelimelle. Neuleblogit kertovat pitäjänsä neuleharrastuksesta ja muustakin elämästä.

Esimerkkinä valmiilla pohjalla toimivasta blogista käytän omaa käsityö-blogiani (Kuva 3). Oma blogini toimii Google-palveluihin kuuluvan Bloggerin alustalla. Blogger-blogin perustaminen ja ylläpitäminen on ilmaista, kuten usealla muullakin palvelimella. Tällaisen blogin käyttö ja ulkoasun muokkaaminen on helppoa.

Kuva 3 Oma blogini (Ronkainen.)

Omalla palvelimella toimiva blogi on oikeammin käyttäjän oma verkkosivusto. Tästä on esimerkkinä Marjut Katajalan neulesivusto ”Marjutin neuleet” (Kuva 4). Tällaisen sivuston ylläpitäminen vaatii enemmän tietoteknistä osaamista kuin valmiilla alustalla kirjoittaminen.

Kuva 4 Marjut Katajalan blogi
(Katajala.)

Marjut Katajalan blogiinsa Marjutin neuleet 9.4.2009 kirjoittaman tekstin mukaan ensimmäinen suomalainen neulebloggaaja oli nimimerkki Minna blogillaan Pieni neuleblogi heinäkuussa 2003. Suomalaiset neuleblogit alkoivat tuolloin lisääntyä, mutta todelliseen nousukiitoon blogien määrä lähti vuonna 2005. Monet näistä blogeista jatkavat edelleen, ja miltei päivittäin joku uusi innokas neuloja aloittaa neulebloginsa pitämisen. Neuleblogeja voi seurata muun muassa neuleblogilistalta, jota ylläpitää innostunut neulebloggaaja. (Katajala 2009.)

Katri Helenius on Pro gradu -tutkielmassaan (2008) perehtynyt neuleyhteisöjen yhteisöllisyyden ja toimijuuden tarkasteluun. Neuleblogeista kerrotaan tutkielmassa runsaasti yleistietoa ja lisäksi mielenkiintoista tutkimustietoa. Tutkielmasta (Helenius 2008, 38) selviää, että 97 % blogien pitäjistä kertoo syyksi omien töiden tallentamisen ja 92 % valmiiden töiden esittelyn. Heleniuksen (2008, 38) mukaan neuleblogit ja neulontalista (esitellään myöhemmin) myös antavat monille neulojille apua ja ideoita omiin töihin.

3.2.3 Ravelry

Ravelry on kansainvälinen neulojista ja virkkaajista koostuva yhteisö, joka sisältää lisäksi kattavan lanka- ja ohjetietokannan. Ravelryllä on yli 620 000 rekisteröitynyttä käyttäjää (2.2.2010). Suomen kotimaakseen ilmoittaneita käyttäjiä Ravelryssä on 2432 (2.2.2010). Ravelryyn voi liittyä kuka tahansa, liittyminen tapahtuu pyytämällä kutsua. Kutsun saatuaan voi kirjautua sisään ja alkaa käyttää Ravelryn toimintoja.

Ohje- ja lankatietokanta mahdollistavat uusien ohjeiden ja lankojen löytymisen. Ohjeita voi hakea esimerkiksi suunnittelijan, neuletiheyden tai saatavuuden perusteella. Myös vapaasanahaku on mahdollinen. Käyttäjällä on hakutoiminnossa käytettävissään monia valintoja, joilla saadaan mahdollisimman tarkka hakutulos. Jos hakee esimerkiksi pelkkiä sukkaohjeita, niitä löytyy lähes 9000 kappaletta. Käyttäjät voivat lisätä lankoja ja ohjeita tarpeidensa mukaan tietokantoihin.

Ravelry mahdollistaa helposti omien neuleiden seurannan. Oma muistikirja (my notebook) -valikosta löytyy tietokanta, johon kukin käyttäjä voi halutessaan listata tekemänsä työt, lankansa, kirjastonsa, jononsa ja suosikkinsa. Suosikeikseen voi nimetä neulemalleja, muiden käyttäjien tekemiä neuleita ja neulesuunnittelijoita. Ravelryssä toimii erinomaisesti automaattinen linkitys, joka mahdollistaa myös suunnittelijalle helpon seurannan.

Monille tärkeä osa Ravelryn ajanvietteellistä ja opettavaista puolta ovat ryhmät ja keskustelufoorumit. Ryhmät ovat kaikille avoimia, ja kuka tahansa voi perus-

taa ryhmän. Ryhmiä on kaiken kaikkiaan yli 10 000. Ryhmissä on aina jokin sen jäseniä yhdistävä tekijä. Esimerkiksi Finnish Knitters Group on suomalaisten neulojien ryhmä. Ryhmän esittelyssä kerrotaan ryhmän olevan tarkoitettu kaikille suomalaisille ja suomenmielisille, asuivatpa he Suomessa tai ulkomailla. Myös monille lankamerkeille on omat ryhmänsä, samoin erilaisilla tapahtumilla ja swapeilla eli vaihdoilla. Osa ryhmistä on hyvin aktiivisia ja jopa vaikuttamaan pyrkiviä, kun taas toiset ovat lähes unohtuneita ja uneen vaipuneita.

Ravelryn käyttäminen on ilmaista. Ravelry rahoittaa toimintaansa myymällä mainospaikkoja suunnittelijoille, lankakaupoille ja muille olennaisille sidosryhmille. Ravelry ottaa myös vastaan lahjoituksia, mutta toiminta ei ole riippuvaista näistä. Osa Ravelryn rahoituksesta tulee oman pienimuotoisen verkkokaupan pitämisestä. Ravelry MiniMartin valikoimissa on käyttäjille tarkoitettuja esineitä ja vaatteita. Kaikkiin tuotteisiin liittyy jotenkin Ravelry ja ne, jotka eivät ole käyttäneet palvelua, eivät ehkä ymmärrä tuotteisiin kätkeytyä vitsiä, esimerkiksi oluttuoppien ja snapsilasien tekstit ”ripped” ja ”frogged” (molemmat suomennettuna ”purettu”) tuskin avautuvat asiaan paneutumattomille.

Ravelry on varmasti monen neulojan ja virkkaajan unelmien täyttymys.

3.2.4 Neulontalista

Neulontalista on Yahoo-groups palvelimella toimiva keskustelupalsta. Palstan kaikki viestit on myös mahdollista tilata sähköpostiin. Listalla on ollut aiemmin vilkastakin keskustelua, mutta Ravelryn käytön yleistyttyä lista on hiljentynyt. Yleisimmät viestit nykyään ovat avunpyyntöjä ohjeen tulkintaan, langanvalintaan tai langan loppuessa kysellään, olisiko kellään muulla neulojalla pientä määrää kyseistä lankaa. Neulontalistalla myös ilmoitetaan neuletapaamisesta. Neulontalistalla on 765 jäsentä (16.11.2009).

3.2.5 IRC-netin #neulonta-kanava

IRCissä eli Internet Relay Chatissa on monia keskustelukanavia myös neulojille. IRC on reaaliaikainen ryhmäkeskustelu. Yksi suomalaisten neulojien keskuudessa ehkä suosituin on Neulonta-niminen kanava. Kanavalla keskustelelee päivittäin noin 70 ihmistä. Monesti keskustellaan kaikesta muusta kuin neulomisesta, mutta juuri se onkin se jokin, joka kaikkia keskustelijoita yhdistää.

4 TEKIJÄNOIKEUKSIEN SÄÄNTELY JA SOVELLETTAVUUS NEULEISIIN

Tekijänoikeuksien sääntely Suomessa on huomattavan yksityiskohtaista. Laki tekijänoikeuksista (tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404) ottaa suoraan kantaa mooneen yksittäiseen tapaukseen, kuitenkin myös monet teokset, kuten neuleet, jäävät huomiotta.

Pirkko-Liisa Haarmannin teoksen Tekijänoikeus ja lähioikeudet (2005, 7) mukaan Suomessa on tekijänoikeuksista säädetty ensimmäisen kerran vuonna 1829 painoasetuksessa. Painoasetuksen, eli asetuksen sensuurista ja kirjakaupasta, mukaan tekijällä on yksinoikeus julkaista teos ja myydä sitä. Haarmannin mukaan yksi tekijänoikeuden tärkeimmistä tavoitteista on kirjallisuuden ja taiteen edistäminen. (Haarmann 2005, 7.)

Tässä luvussa kerron lyhyesti yleistä suomalaisesta tekijänoikeus sääntelystä ja säännösten soveltamisesta neuleisiin ja neuleohjeisiin.

4.1 Tekijänoikeus

Tekijänoikeus mielletään yleisesti koskemaan musiikkia ja elokuvia. Harva tulee edes ajatelleeksi, mitä kaikkea muuta tekijänoikeus suojaa. Tekijänoikeus syntyy automaattisesti, kun teos luodaan. Teos onkin tekijänoikeuslainsäädännön keskeinen elementti. Teoksena voidaan pitää Niirasen ja Tarkelan mukaan

kaikkea ”itsenäistä ja omaperäistä luomistyötuotetta” joka ylittää teostason. (Niiranen & Tarkela 1998, 142.)

Tekijänoikeus ei anna suojaa esimerkiksi teemoille, ideoille eikä teorioille. Kuka tahansa voi suunnitella sukan, jossa kulkee palmikoita. Tekijänoikeutta onkin kutsuttu muodon suojaksi. Muodon suojalla ei kuitenkaan tarkoiteta tekijän tekniikkaa, maneeria tai tyyliä. Muodon suoja on kuitenkin harhaanjohtava termi, koska tekijänoikeus suojaa teosta myös muutettuna, eli esimerkiksi toteutettuna toisessa taidelajissa tai toista tekniikkaa käyttäen. Muutettuna teoksena pidetään myös käännoästä. Kun arvioidaan mikä on suojan kohteena, ei yleensä päästä ratkaisuun muodon ja sisällön termejä arvioiden, vaan on turvauduttava samankaltaisuusarviointiin. (Haarmann 2005, 96–98.)

Yltääkseen teostasoon, teoksen tulee olla omaperäinen ja luova. Omaperäisyyttä voidaan mitata sillä, ettei kukaan muu kuin teoksen tekijä olisi päässyt samoista lähtökohdista täysin samanlaiseen tulokseen. Teostasoon yltämistä arvioitaessa ei kiinnitetä huomiota teoksen laatuun tai taiteelliseen tasoon. (Niiranen & Tarkela 1998, 143.) Niiraseen ja Tarkelan (1998,143) mukaan oikeuskäytännössä teostaso on eri teoksilla asettunut eri kohtiin. Kirjallinen teos, jollainen neuleohje on, yltää teostasoon lähes poikkeuksetta, kun taas käyttötaiteen tuotteilla, joina valmiita neuleita voidaan pitää, teostaso on korkeammalla.

Kansanperinteen katsotaan kulkevan perimätietona henkilöltä toiselle, eikä niiden tekijästä ole tietoa, joten ne eivät saa myöskään yleensä varsinaista tekijänoikeudellista suojaa. Neulomista voidaan pitää mitä suurimmissa määrin kansanperinteenä. Neulominen työtapana ei siis ole tekijänoikeuksien ulottuvisssa, mutta neuleohjeet kirjallisina tuotteina kylläkin. Harenko, Niiranen ja Tarkela (2006, 723 - 724) käyttävät vastaavana esimerkkinä kansanperinteestä vitsiä, joka kulkee suusta suuhun.

Tekijänoikeuksien yksi keskeisimmistä termeistä on tekijä. Tekijänoikeuslain säädännössä tekijällä tarkoitetaan sitä, joka on luonut tekijänoikeussuojaa nauttivan teoksen. Tekijän on oltava aina luonnollinen henkilö ja oikeushenkilöillä,

kuten esimerkiksi yhtiöillä ja yhdistyksillä, voi olla vain luonnollisilta henkilöiltä siirtyneitä oikeuksia. (Niiranen & Tarkela 1998,135.) Meidän tekijänoikeusjärjestelmämme mukaan tekijä ei voi myöskään olla tietokone tai eläin (Haarman 2005, 100). Oikeushenkilölle ei kuitenkaan voida siirtää kaikkia luonnollisen henkilön tekijänoikeuksia, kuten moraalisia oikeuksia. Teoksella voi olla myös useita tekijöitä, jolloin on kysymyksessä yhteistekijyys. (Niiranen & Tarkela 1998, 135.)

Kuten jo mainitsin, tekijänoikeus syntyy automaattisesti, ilman rekisteröintiä. Tämän vuoksi on mahdollista, että kaksi henkilöä toisistaan tietämättä luo lähes samanlaiset teokset. Tällaisessa tapauksessa molemmat tekijät nauttivat tekijänoikeutta. Neuleiden yhteydessä tällaiseen törmääkin usein. Voi myös olla, että suunnittelija on saanut alitajuisesti vaikutteita toisten neuleista. On toki vaikea todistaa, ettei ole käyttänyt suunnittelunsa lähtökohtana mitään tiettyä tai yksittäistä neuleohjetta.

Tekijänoikeuslain tekijyyttä koskevan olettasäännöksen mukaan tekijänä pidetään sitä, jonka nimi on merkitty teokseen tai sen yhteyteen. Nimen voi korvata myös yleisesti tunnettu salanimi tai nimimerkki. (Niiranen & Tarkela 1998, 135.) Neuleiden yhteydessä nimimerkin käyttö onkin hyvin yleistä.

Tekijänoikeudet voidaan jakaa kahteen osaan, taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Termejä taloudelliset ja moraaliset oikeudet ei käytetä tekijänoikeuslain säädännössä, mutta kirjallisuudessa ne ovat hyvinkin yleisiä (Haarmann 2001, 45). Tekijänoikeuksissa on oleellista, että tekijällä tai hänen määräämällään oikeudenhaltijalla on yksinoikeus määrätä teoksesta ja sen käytöstä.

4.1.1 Taloudelliset oikeudet

Taloudelliset oikeudet liittyvät lähinnä teoksen monistamiseen ja sillä tapahtuvaan hyödyntämiseen. Pirkko-Liisa Haarmann luettelee teoksessaan Immateriaalioikeuden oppikirja (2001, 45.) taloudelliset oikeudet seuraavalla tavalla:

- kappaleen valmistaminen,
- teoksen saattaminen yleisön saataviin ja
- jälleenmyyntikorvaus.

Kappaleen valmistaminen on kappaleen monistamista tai kopiointia. Myös sähköisessä muodossa olevan teoksen kopioiminen sähköisessä muodossa on kappaleen valmistamista (Niiranen & Tarkela 1998, 54 – 55). Kappaleiden valmistamisen yksinoikeus ei rajoitu koskemaan vain sitä muotoa, jonka tekijä on teokselleen alun perin antanut. Esimerkiksi valokuva kuvaveistoksesta on veistoksen kappale (Haarmann 2001, 46).

Yleisön saataville saattaminen tarkoittaa teoksen julkista esittämistä, julkista näyttämistä ja kappaleiden levittämistä yleisön keskuuteen.

Esittäminen on julkista, jos se tapahtuu tilaisuudessa, jossa on yleisöä ja johon periaatteessa kenellä tahansa on oikeus tulla. Esittäminen perhepiirissä tai esimerkiksi yhdistyksen kokouksessa ei ole julkista esittämistä. (Niiranen&Tarkela 1998, 48 - 49). Toisaalta, jos kuka vain voi liittyä yhdistyksen jäseneksi, voidaan yhdistyksen jäsenilleen järjestämään tilaisuutta pitää julkisena (Haarmann 2001, 47). Se, kuinka ”julkinen” määritellään, on tekijänoikeuksien perusongelmia, ja siihen on oikeuskäytännössä pyritty pohtimaan ratkaisua (Niiranen & Tarkela 1998, 48 - 49).

Teoksen levittäminen on yleisimmin teoksen kappaleen tarjoamista myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi. Teoksen levittäminen on usein vahvasti kytköksissä kappaleen valmistamiseen, joten yksinoikeudella on levittämisessä toissijainen merkitys. Usein tekijä antaa kustantajalle oikeuden levittää teoksensa kappaleita. Kuitenkin, jos kappaleet on valmistettu luvattomasti, tekijällä on oi-

keus vedota yksinoikeuteensa kappaleen levittäjänä. (Haarmann 2001, 50.) Neulesuunnittelija siis antaa luvan julkaista ohjeensa lehdessä tai kirjassa tai julkaisee ohjeensa itse esimerkiksi internetissä.

Teoksen näyttäminen liittyy lähinnä kuvataiteen alan teoksiin. Ainoastaan julkinen näyttäminen kuuluu tekijänoikeuslain piiriin. (Haarmann 2001, 51.)

Jälleenmyyntikorvaus koskee teoksen näyttämisen ohella kuvataiteen teoksia. Kuvataiteen piiriin katsotaan kuuluvan ennen muuta maalaukset, piirrookset, grafiikka ja kuvanveistokset. Myös taidekäsityön, taideteollisuuden, rakennustaitteen ja valokuvateokset luetaan kuvataiteen alaan. Jälleenmyyntikorvauksen piiriin eivät kuitenkaan kuulu rakennustaitteen ja valokuvateokset, eivätkä sellaiset taidekäsityön ja taideteollisuuden teokset, joita on valmistettu useita kappaletta. Jälleenmyyntikorvaus maksetaan julkisesta ja ammattimaisesta jälleenmyynnistä, jota yleensä harjoitetaan taidehuutokaupoissa ja taidegallerioissa. Tällaista myyntiä harjoittavat myös sellaiset elinkeinonharjoittajat, joiden toimialaan kuuluu taidekauppa. Yksityisten henkilöiden välisistä kaupoista jälleenmyyntikorvausta ei makseta. (Haarmann 2001, 52.)

4.1.2 Moraaliset oikeudet

Moraaliset oikeudet taas liittyvät tekijän kunnioittamiseen. Moraalisiin oikeuksiin kuuluu seuraavat osa-alueet (mt. 2001, 45):

- isyys-oikeus
- respektio-oikeus
- luoksepääsyoikeus
- katumisoikeus
- klassikkosuoja.

Tekijänoikeuslaki itsessään tuntee vain kaksi moraalista oikeuksista, isyys-oikeuden ja respektio-oikeuden. Klassikkosuoja säännös kuitenkin löytyy tekijänoikeuslaista. Moraaliset oikeudet ovat nimestään huolimatta myös osittain taloudellisia. Tekijän nimen ilmoittaminen teoskappaleessa ja saatettaessa teosta

yleisön saataviin vaikuttaa taiteilijan maineeseen ja myös hänen töidensä menekkiin. (Haarmann 2001, 52.)

Isyysoikeudella tarkoitetaan tekijän oikeutta saada nimensä esille, kun teos saatetaan yleisön saataviin. Laki ei säätele sitä, miten nimi tulee tuoda esiin, vaan sen ratkaisee kulloiseenkin tilanteeseen sopiva hyvän tavan mukainen käytäntö. (Niiranen & Tarkela 1998, 45 - 46.) Nimi tulee ilmoittaa aina kun mahdollista, riippumatta siitä, kuinka suurelta osin teosta esitetään. Nimeä ei saa myöskään poistaa teoksesta, joten myös käännökseen ja muunnelmaan tulee merkitä alkuperäinen tekijä. Poikkeuksena nimenilmoittamiseen on joitakin poikkeuksia. Tietyissä tilanteissa, esimerkiksi hautajaiset ja mainoselokuvien musiikki, ei nimeä ole tapana ilmoittaa. Jotkin tuotteet, esimerkiksi taideteollisuuden tuotteet, voivat ulkonäöllisesti kärsiä, jos niihin merkitään tekijän nimi. Myös tapauksissa, joissa tekijä haluaa pysyä tuntemattomana, ei nimeä ilmoiteta, koska tekijän tahtoa on kunnioitettava. (Haarmann 2001, 52 – 53.) Neuleiden osalta isyysoikeus tulee kyseeseen, kun esimerkiksi julkaisee omassa blogissaan kuvan neuleesta, joka on neulottu valmiista neuleohjeesta. Tällöin suunnittelijan nimi tulisi mainita aina, jos se vain on tiedossa.

Respektio- eli kunnioittamisoikeudella turvataan, että teosta ei muuteta niin, että se loukkaa tekijän taiteellista arvoa ja omalaatuisuutta. Teosta ei saa myöskään saattaa yleisön saataviin turmeltuna tai muutoin taiteelliselta arvoltaan pilattuna. (Niiranen & Tarkela 1998, 118.) Käytännössä respektio-oikeus toteutuu niin, että tekijällä on oikeus vastustaa teoksen muuttamista ja julkaisemista sillä tavoin, että se loukkaisi tekijää tai tämän nauttimaan arvonantoa. Muuttaminen voi tarkoittaa paitsi itse teosta, myös teoskappaletta. Säännös ei estä teoksen tai teoskappaleen hävittämistä, vaan sillä on pyritty välttämään esimerkiksi alarvoiset käännökset, kirjallisten teosten typistykset ja maalauksiin tai veistoksiin tehtävät lisäykset ja muutokset. (Haarmann 2001, 53.) Neuleissa teoksen muuttaminen on useimmiten neuleen muuttamista niin, että siitä tulee itselle sopivampi. Tällaista ohjetta ei kuitenkaan pidä julkaista koskaan ilman alkuperäisen tekijän suostumusta ja hyväksyntää.

Luoksepääsyoikeus liittyy lähinnä kuvataiteen alaan. Luoksepääsyoikeudella tarkoitetaan taitelijan oikeutta päästä katsomaan ja kuvaamaan teosta, jonka on luovuttanut toiselle. Tekijänoikeuslakiin otettiin säännös aiheesta vuonna 1995. (Haarmann 2001, 54.) Säännöksen mukaan taiteilijalla on oikeus saada teos nähtävilleen, jos se on taiteellisen työn tai taloudellisten oikeuksien toteutumiseksi tarpeen. Tästä ei saa kuitenkaan aiheutua taideteoksen omistajalle tai haltijalle kohtuutonta haittaa. (Tekijänoikeuslaki 52a §.) Luoksepääsyoikeuteen viitavana voidaan pitää tapauksia, joissa neulemallin suunnittelija haluaa nähdä ohjeensa mukaan valmistettuja neuleita. Ravelryn kautta tämä onkin helppoa, mutta yksikään neuloja ei kuitenkaan ole velvollinen lähettämään neulettaan tai kuvaa siitä suunnittelijan nähtäville.

Katumisoikeus on tekijän oikeus estää julkaisemasta suunniteltua teosta ja tehdä muutoksia ennen uuden painoksen julkistamista. Sunnitellun teoksen julkaisun estämiseen tekijällä on yleensä syynä muuttunut vakaumus tai uusi tieto. Muutosten tekemisen osalta on tekijänoikeuslaissa säännös kustannussopimuksen osalta. Julkaisun estäminen taas on meillä voimassa sopimusoikeudellisten periaatteiden mukaisesti. (Haarmann 2001, 55.)

Klassikkosuoja oikeastaan vain täydentää edellä mainittuja moraalisia oikeuksia. Klassikkosuoja jatkaa moraalisia oikeuksia tekijän kuoltua. Tekijä valvoo eläessään moraalisia oikeuksiaan, ja tämän kuoltua oikeudet siirtyvät tekijän oikeudenomistajille. Joskus oikeudenomistajat eivät ole halukkaita pitämään huolta moraalisten oikeuksien loukkaamattomuudesta tai menettelevät niin, että tekijän taiteellinen tai kirjallinen arvo on uhattuna. Tällaisessa tapauksessa kirjallisen ja taiteellisen teoksen etuja valvotaan niin, että teosta ei muuteta tai julkisteta julkisesti sivistyksellisten etujen vastaisesti. Klassikkosuoja on säädetty alun perin niitä teoksia varten, joiden suoja-aika on kulunut umpeen tai jotka eivät ole koskaan tekijänoikeudellista suojaa nauttineet. Kysymykseen tulevat myös esimerkiksi hengelliset kansansävelmät. Klassikkosuoja ei varsinaisesti suojaa tekijäkunniaa eikä moraalisia oikeuksia, vaan ainoastaan sivistyksellistä etua. (Haarmann 2001, 55.)

4.1.3 Tekijänoikeuden voimassaolo

Tekijänoikeus siis syntyy automaattisesti, kun teos luodaan. Teoksen julkistaminen ei vaikuta teoksen syntymiseen eikä tekijänoikeuden voimassaoloon, paitsi niissä tapauksissa, joissa tekijä on tuntematon. Myös teoksen luonnokset saavat tekijänoikeudellista suojaa, mikäli ne ylittävät teoskynnyksen. (Haarmann 2001, 56 – 57.) Tekijänoikeuden voimassaoloaika on säädetty, koska jossakin vaiheessa oikeudenomistajien persoonallinen suhde tekijään katkeaa eikä ole enää aiheellista säilyttää heillä oikeutta tekijänoikeuden hyödyntämiseen. Jos tekijänoikeuden voimassaolo päättyisi tekijän kuolemaan, tämä loisi kustannusalalle suurta laskelmointia ja epävarmuutta. On katsottu tärkeäksi tietää, koska teoksesta tulee vapaa. Täytyy kuitenkin muistaa, että klassikkosuoja suojaa teoksia tekijänoikeuden voimassaolon päättyttyä. (Haarmann 2005, 244.)

Tekijänoikeus on suomalaisen lainsäädännön mukaan voimassa 70 vuotta tekijän kuolinvuoden päättymisestä. Tekijänoikeuden voimassaolo koskee myös julkistamattomia teoksia. Jos teoksella on useampi tekijä, tekijänoikeuden voimassaolo lasketaan viimeiseksi kuolleen tekijän mukaan. Jos julkistetun teoksen tekijää ei tiedetä tai teos on julkaistu ilman tekijän nimeä, on tekijänoikeus voimassa 70 vuotta julkaisemisvuodesta. Julkaisemattoman tuntemattoman tekijän teoksen osalta tekijänoikeus on voimassa 70 vuotta teoksen luomisvuodesta. Joskus luomisvuoden selvittäminen voi kuitenkin olla ongelmallista. (Haarmann 2001, 57.)

Kun suoja-aika päättyy, teos on vapaa. Teosta saa suoja-ajan jälkeen kuka tahansa käyttää kaupallisesti tai muulla tavoin hyväkseen. Suoja-ajan jälkeen ainoana käytön rajoituksena on klassikkosuoja. (Haarmann 2001, 58.)

4.1.4 Hyvä tapa

Tekijänoikeuksien yhteydessä käsite hyvä tapa on käytössä kahdessa yhteydessä. Kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos saatetaan yleisön saataviin, tekijän nimi on ilmoitettava hyvän tavan vaatimalla tavalla. Esimerkiksi lehtiar-

tikkelin tekijä tulee ilmoittaa artikkelin välittömässä yhteydessä. Teosta tai sen osaa lainattaessa hyvä tapa vaatii tekijän ilmoittamista heti lainauksen jälkeen tai kulloiseenkin tilanteeseen sopivassa yhteydessä. (Niiranen & Tarkela 1998, 39–40.) Neuleiden yhteydessä näkisin hyvän tavan tarkoittavan sitä, että ohjeen perusteella valmistetun neuleen esittämisen yhteydessä kerrotaan suunnittelijan nimi. Suunnittelijan nimi siis tulee ilmoittaa esimerkiksi julkaistaessa neuleen kuva blogissa. Usein näkee kuitenkin ilmoitettavan ainoastaan neulemallin nimi ja/tai paikka, josta ohje löytyy. Itse pidän tätä riittävänä.

4.2 Tekijänoikeuden loukkaus

Tekijänoikeuden loukkauksella tarkoitetaan tekijänoikeuksilla suojatun teoksen luvaton käyttöä tai muuta oikeuksien vastaista käyttöä. (Niiranen & Tarkela 1998, 80.) Tekijänoikeuden loukkaukset jakaantuvat rikoksiin ja rikkomuksiin.

Tekijänoikeusrikoksia on pääpiirteissään kolmenlaisia. Olennaista on se, että teko on tahallinen ja ansiotarkoituksessa tehty. Rangaistavuuden edellytyksenä on myös se, että teko aiheuttaa tai on omiaan aiheuttamaan huomattavaa haittaa tai vahinkoa. Tekijänoikeusrikoksina pidetään tekijänoikeudella tai lähioikeudella suojatun aineiston loukkausta ja tällaisen aineiston tuontia maahan yleisölle levitettäväksi tai edelleen vietäväksi kolmanteen maahan. Nämä teot jäävät ainoastaan rikkomuksina rangaistaviksi, mikäli ne on tehty vain haittaamistarkoituksessa. Kuitenkin, jos on kysymyksessä tietoverkossa tai tietojärjestelmän avulla tehtävästä loukkauksesta, ei edellytetä ansiotarkoitusta. (Haarmann 2005, 343 – 345.)

Tekijänoikeusrikkomuksella tarkoitetaan rikoksen lievempiä tekemuotoja. Rikkomus ei edellytä ansiotarkoitusta eikä myöskään merkittävää haittaa tai vahinkoa. Rikkomuksista tuomitaan tekijänoikeuslain perusteella, ja rangaistuksena kysymykseen voi tulla vain sakko. (Haarmann 2005, 350.)

Usein on ongelmallista selvittää, kuka on tekijänoikeusrikoksen tai –rikkomuksen tekijä. Oikeuskäytännön perusteella kappaleen luovuttaja ei ole

syyllinen tekijänoikeudenloukkaukseen, vaikka tietäisi, että luovutuksensaajan aikoo levittää kappaleita edelleen. (Haarmann 2005, 357.)

Hyvitys- ja korvausvastuu tekijänoikeusloukkauksesta määräytyy pääpiirteittäin sen perusteella, onko teko tahallinen tai tuottamuksellinen vai tuottamukseton. Tuottamuksettomasta hyväksikäytöstä korvauksena on usein kohtuullinen hyvitys. Tahallisesta tai tuottamuksellisesta hyväksikäytöstä korvaus puolestaan on kohtuullisen hyvityksen lisäksi korvaus muusta menetyksestä, kärsimyksestä ja muusta haitasta. (Haarmann 2005, 359.)

Hyvityksellä tarkoitetaan normaalia käyttökorvausta, joka käyttäjälle olisi koitunut teoksen asianmukaisesta hankkimisesta (Niiranen & Tarkela 1998, 80). Hyvityksestä on vastuussa itse tekijän lisäksi myös se, jonka hyväksi loukkaus on tapahtunut. Kohtuullisena hyvityksenä on myös usein vaadittu normaalia käyttökorvausta kaksinkertaisena. (Haarmann 2005, 361 - 363.)

Vahingonkorvausvelvollisuus kattaa muut tekijälle aiheutuneet menetykset sekä kärsimykset ja haitat (Niiranen & Tarkela 1998, 80). Menetyksiä, kärsimyksiä ja haittoja ovat yleensä myymättä jääneet teoskappaleet ja markkinoiden häiriintyminen sekä muut vastaavat. Jos vahingon suuruutta ei voida näyttää, on tuomioistuimella oikeus arvioida vahingon määrä. (Haarmann 2005, 366 – 367.)

4.3 Tekijänoikeuden rajoitukset

Tekijänoikeus ei ole pelkästään taloudellisia ja moraalisia oikeuksia vaan sitä on rajoitettu usein eri tavoin. Tekijänoikeutta on rajoitettu muun muassa yksityisten etujen vuoksi ja sivistyksellisistä sekä sosiaalisista syistä. Eri teoslajeihin rajoitukset vaikuttavat eri tavalla. (Haarmann 2001, 58.)

Tekijänoikeuden rajoitukset voidaan ryhmitellä esimerkiksi tarkoituksen (yksityinen, sivistyksellinen, sosiaalinen intressi), teostyyppin (elokuватеos, kirjallinen teos, taideteos) tai tekijänoikeuden komponentin (esitysoikeus, levitysoikeus, kappaleiden valmistaminen) mukaan. Haarmann esittelee rajoitukset teokses-

saan Immateriaalioikeuden oppikirja (2001) saman rakenteen mukaisesti, jota lainsäätäjät ovat käyttäneet.

Tämän rakenteen mukaisesti rajoituksia ovat seuraavat (Haarmann 2001, 59):

- vapaa hyväksikäyttöoikeus
- pakkolisenssijärjestelmä
- sopimulisenssijärjestelmä.

Vapaalla hyväksikäyttöoikeudella tarkoitetaan sitä, että kuka tahansa saa ilmaiseksi käyttää hyväkseen teosta tekijältä kysymättä. Pakkolisenssijärjestelmässä tekijälle suoritetaan korvaus hyväksikäytöstä. Sopimulisenssijärjestelmässä taas hyväksikäyttäjä sopii ehdoista tekijöitä edustavan järjestön kanssa. Tällainen sopimus sitoo myös järjestöön kuulumattomia tekijöitä. Tekijänoikeuslaki rajoittaa myös jotkin teokset tekijänoikeuden ulkopuolelle. Tällaisia teoksia ovat muun muassa lait ja asetukset. (Haarmann 2001, 58.)

Rajoitusten kannalta on merkityksellistä myös erottaa julkistetun teoksen ja julkaistun teoksen ero. (mt. 58.)

Julkistaminen edellyttää tekijän suostumusta tai hyväksymistä jälkikäteen. Teos on katsottava julkistetuksi, kun se on saatettu yleisön saataviin luvallisesti. Julkistamista on esimerkiksi kirjallisen teoksen kappaleiden levittäminen kauppoihin tai teoksen lukeminen ääneen julkisesti. Taideteos voidaan katsoa julkistetuksi, kun se on saatettu nähtäville. Jos teos julkistetaan ilman tekijän lupaa, sitä ei katsota julkistetuksi. (mt. 58.)

Julkaistu teos on aina myös julkistettu. Julkaiseminen on yksi julkistamiskeino. Julkaisemista on esimerkiksi kirjojen luvallinen saattaminen yleisön ostettavaksi. (mt. 58.)

4.3.1 Vapaa hyväksikäyttöoikeus

Oikeuden raukeamista voidaan pitää tärkeimpänä vapaan hyväksikäyttöoikeuden ilmentymänä. Käytännössä oikeus raukeaa tiettyjen tekijän suorittamien toimien seurauksena. Raukeaminen ei koskaan koske itse teosta, ainoastaan teoskappaleita ja koskee vain jo olemassa olevia kappaleita. Kun teoskappaleita saatetaan yleisön saataviin tekijän suostumukselle, menettää tekijä valtansa määrätä kappaleiden edelleen levittämisestä. Teoskappaleen pysyvä luovutus taas merkitsee näyttämisoikeuden raukeamista. Näyttämisoikeus koskee kuitenkin luovutetun kappaleen lisäksi kaikkia julkaistuja teoksia. Tekijä ei pysty estämään taideteoksen julkista näyttämistä taidenäyttelyssä, jos hän on luovuttanut teoksen pysyvästi. Vuokrausoikeuden ei kuitenkaan katsota raukeavan. Tekijällä on yksinoikeus päättää teoskappaleiden vuokraamisesta, vaikka teoskappaleita olisi levitetty yleisön saataviin myymällä. Poikkeuksen vuokrausoikeuteen tekevät rakennustaiteen, taidekäsityön ja taideteollisuuden tuotteet. Kyseiset tuotteet ovat poikkeuksettomasti vapaasti vuokrattavissa. (Haarmann 2001, 60–61.)

Valmistaminen yksityiseen käyttöön on sallittua, koska tekijän yksinoikeuden ei haluta rajoittavan yksityisen ihmisen toimintaa liikaa. Kaikilla, jotka ovat hankkineet teoskappaleen itselleen, on oikeus valmistaa siitä muutamia kappaleita yksityiseen käyttöön. Säädöksen taustalla ovat myös valvomisvaikeudet, tekijän on mahdotonta tietää, mitä esimerkiksi perhepiirissä tapahtuu. Yksityinen käyttö on aina puhtaasti henkilökohtaista, joten juridisilla henkilöillä ei ole oikeutta tähän. Tekijänoikeuslainsäädännössä on säädetty kopioinnista opetustarkoitukseen, mutta tämä tapahtuu sopimuslisenssijärjestelmän puitteissa. Muiden kuin sävellysteosten, elokuvateosten, käyttöesineiden tai kuvanveistos kappaleiden valmistuksen voi antaa myös ulkopuolisen tehtäväksi. Suomessa on monien muiden maiden tapaan käytössä niin sanottu kasettimaksu. Kotikopioinnin yleistyttyä erityisesti säveltäjän menettivät runsaasti tekijänoikeustuloja, ja tämän vuoksi tekijänoikeuskorvaus liitettiin osaksi ääni- ja kuvanauhojen ynnä muiden vastaavien hintoja. Käytännössä jälleenmyyjä tai maahantuoja suorittaa maksun myytyjen tuotteiden mukaan. (Haarmann 2001, 62–64.) Useimmiten neuleiden

tekijänoikeuksissa on kyse juuri yksityisestä käytöstä ja siitä, mikä on yksityistä käyttöä, mikä ei.

Siteeraus- eli lainausoikeuden tarkoitus on auttaa henkisessä luomistyössä. Siteerauksen tulee aina tapahtua hyvän tavan mukaisesti, tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa, ja sillä tulee olla hyväksyttävä tarkoitus. Siteeraamista käytetään yleensä jonkin asian perustelemiseksi, lisäselvitykseksi tai julkisessa keskustelussa. Sitaatteja ei käytetä ainoastaan kirjallisissa teoksissa, vaan ne ovat yleisiä myös sävellysteoksissa ja elokuvissa. Kuvasitaattia on oikeus käyttää arvostelevassa tai tieteellisessä tekstissä. Sitaattien tulee olla tekstiin liittyviä ja julkistettuja. Lehdistön siteerausoikeudesta on myös säädetty erikseen. Esimerkiksi sanomalehteen saadaan lainata toisessa sanomalehdessä julkaistu artikkeli kokonaisuudessaan, mikäli artikkeli täyttää tietyt ehdot eikä siinä ole jälkipainantakielto. Jälkipainantakielto ilmaistaan usein seuraavilla tavoilla ”kaikki oikeuden pidätetään” tai ”yksinoikeus”. Mitä tahansa merkintää, joka selvästi osoittaa, ettei lainaus ole hyväksytty, on pidettävä tällaisena jälkipainatuskieltona. (Haarmann 2001, 64–66.)

Mallineuleen siis saa ottaa neuleeseensa mallineulekirjasta, siteerausoikeuden perusteella, kunhan mainitsee lähteen riittävällä tarkkuudella. Monet neuleissa esiintyvät mallineuleet ovat perinteisiä eikä niiden tekijästä ole tietoa. Tällöin tulee mainita teos, josta mallineule on. Mallineuleet esitetään usein kaavioina, joi- ta ei saa kuitenkaan suoraan lainata, vaan ne on piirrettävä itse uudelleen.

Vapaa esittämisoikeus koskee kaikkia muita teoksia paitsi näytelmä- ja elokuva- teoksia. Teos voidaan vapaasti esittää tilaisuuksissa, joissa esittäminen ei ole pääasia, tilaisuuteen on maksuton pääsy eikä tilaisuutta järjestetä ansiotarkoituksessa. Myös yleishyödyllisessä tarkoituksessa järjestetyissä tilaisuuksissa saa teoksia esittää vapaasti, mikäli esiintyjille ei makseta palkkiota. Tällaisia yleishyödyllisessä tarkoituksessa järjestettyjä tilaisuuksia ovat esimerkiksi hyväntekeväisyyskonsertit. Myös jumalanpalvelukset ja opetustilaisuudet ovat luonteeltaan sellaisia, että esittäminen on vapaata. Opetuksen yhteydessä on

kuitenkin muistettava, että opetustoiminta ei saa olla julkista. Julkinen esittäminen on tekijän yksinoikeus. (Haarmann 2001, 66–67.)

Julkisten lausumien toisintamisoikeus on säädetty pitäen silmällä vapaan mielihyvän vaihdon mahdollisuutta. Säännös mahdollistaa muun muassa kokousten selostamisen jälkikäteen. Kaikki mikä on suullisesti tai kirjallisesti julkisesti esitetty, on luvallista toisintaa ilman tekijän suostumusta. Kuitenkin oikeudenkäynnissä todisteita esitettäessä on toisintamisoikeutta rajattu niin, että toisintaminen on sallittua vain kyseistä asiaa käsiteltäessä ja selostuksen tarkoituksen vaatimassa laajuudessa. (Haarmann 2001, 67.)

Edellä esiteltyjen lisäksi on myös muita vapaan hyväksikäyttöoikeuden tapauksia. Näitä ovat muun muassa arkistojen, kirjastojen ja museoiden kopiointioikeus, omistajan valta muuttaa rakennusta tai käyttöesineitä ja oikeus taideteoksen tai rakennuksen toisintamiseen. Lisäksi moniin erityistarpeisiin on säädetty vapaa hyväksikäyttöoikeus. (mt. 67–68.)

4.3.2 Lisenssijärjestelmät

Lisenssi on tekijänoikeuden osittaisluovutus eli sopimukseen perustuva käyttö lupa. Käyttöoikeus ja ehdot määritellään sopimuksessa. Tekijänoikeuslaki tuntee pakkolisenssi- ja sopimuslenssijärjestelmän. Näissä käyttöoikeus ei perustu oikeudenhaltijan lupaan tai sopimukseen, vaan käytöstä on säädetty laissa. Sopimus- ja pakkolisenssin nojalla tapahtuvasta käytöstä on kaikesta huolimatta maksettava korvaus tekijälle. (Niiranen & Tarkela 1998, 79–80.)

Pakkolisenssin nojalla teosta voidaan pääasiallisesti käyttää ilman tekijän suostumusta (Niiranen & Tarkela 1998, 105). Sopimuslenssin perusteella suojattua aineistoa voidaan käyttää sellaisilla aloilla, joilla lupien hankkiminen yksittäin olisi epätarkoituksenmukaista tai hankalaa. Sopimuksen tekevät usein käyttäjä ja tekijöitä edustava järjestö. Sopimuslenssi sitoo myös niitä tekijöitä, jotka eivät kuulu sopimuksen tehneeseen järjestöön, eli tekijöitä joita järjestö ei edusta. (Niiranen & Tarkela 1998, 126.)

4.4 Lähioikeudet

Lähioikeudet eivät varsinaisesti ole tekijänoikeuksia, vaikka ne ovatkin osana tekijänoikeuslainsäädäntöä. Lähioikeuksien katsotaan usein olevan tekijänoikeuksien läheisiä sukulaisia. (Haarmann 2001, 73.) Lähioikeudet ovat teossuojaa suppeampia ja osin rakenteeltaan poikkeavia (Niiranen&Tarkela 1998, 83).

Tekijänoikeuslaki tuntee lähioikeuksista seuraavat kategoriat (Haarmann 2001, 73):

- esittävän taiteilijan suoja
- äänitteen tuottajan suoja
- filmituottajan suoja
- radio- ja televisiolähetysten suoja
- luettelo- ja tietokantasuoja
- valokuvaajan suoja
- uutissuoja.

Lähioikeuksien antama suoja on oikeastaan suojaa, joka lähentää tekijänoikeutta teollisoikeuteen ja toisaalta myös kilpailusuojaan. Suojan antaminen esittäville taiteilijoille tuli ajankohtaiseksi, kun teoksia alettiin tallentaa äänitteiksi ja filmille. Samoin myös itse tekijänoikeus tuli ajankohtaiseksi vasta kirjapainotaidon kehittyttyä. (Haarmann 2001, 73.) Lähioikeuksien suoja-aika on pääasiallisesti 50 vuotta, mutta tämä vaihtelee kohteittain. Esimerkiksi äänilevyn tuottajan suoja on 50 vuotta tallentamisvuodesta.

Lähioikeuksista ainoa, joka varsinaisesti tulee sovellettavaksi neuleiden maailmassa, on valokuvaajan suoja. Jokainen valokuva on tekijänoikeuden suojan kohteena. Valokuvateos, nimenomaan teoksena, nauttii jo edellä esiteltyä tekijänoikeuslain tuomaa suojaa. Valokuvia yleensä taas suojaa lähioikeuksiin kuuluva valokuvaajan suoja. Valokuvan ideaa tai motiivia ei suojata, joten kaksi kuvaajaa voi ottaa samasta kohteesta samanlaisen valokuvan, ja kumpikin kuva nauttii suojaa. Oikeus valokuvaan kuuluu vain sille, joka on kuvan ottanut, se

joka on osoittanut kuvauksen kohteen tai aiheen ei saa tekijänoikeudellista suojaa. Valokuvaaja voi luopua moraalisisista oikeuksistaan kuvaansa, toisin kuin tekijä teokseensa. Valokuvan suoja-aika on 50 vuotta sen vuoden päättymisestä jona kuva valmistettiin, eli jolloin kuva on otettu. (Haarmann 2001, 79 – 81.)

Lisää lähioikeuksista voi lukea Pirkko-Liisa Haarmannin teoksesta Tekijänoikeus ja lähioikeudet (2005).

Neulesuunnittelusta kiinnostuneiden kannattaa lukea Sanna Suvannon artikkeli Neulonta ja tekijänoikeudet Ullasta (1/2004) Artikkelin on luettavissa osoitteessa: http://www.ullaneule.net/0104/artikkelit_tekijanoikeus.html (17.4.2010) Artikkelissa on selkeästi ja lyhyesti esitetty esimerkiksi se, mikä kuuluu yksityisen käytön piiriin ja mikä ei.

4.5 Tekijänoikeusjärjestöt

Suomessa toimii neljä varsinaista tekijänoikeusjärjestöä. Nämä ovat Teosto ry, Gramex ry, Kopiosto ry ja Kuvasto ry. Kuvasto ry edustaa kuvataiteilijoita. Teosto ry valvoo musiikintekijöiden oikeuksia ja myöntää käyttöoikeuksia. Kopiosto ry muun muassa huolehtii valokopiointilupien lisensioinnista ja tv-lähetysten edelleenlähettämisestä. Gramex ry:n tehtävänä taas on edustaa, valvoa ja myöntää lisenssejä esittävien taiteilijoiden ja äänituottajan puolesta.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tulokset analysoin ainoastaan numeerisesti, selvittäen neulojen tekijänoikeustietoisuutta. En ota analyysissäni kantaa siihen, ovatko jotkin ryhmät toisia kriittisempiä. Näitä ryhmiä olisivat voineet olla muun muassa ikäryhmät tai eri palveluita käyttävät ryhmät. Vaikka näitä korrelaatioita olisi ollut mielenkiintoista ja mahdollista tutkia, päätin jättää ne työni ulkopuolelle, jotta työni ei laajenisi liikaa. Mielstäni opinnäytetyö on ilman tätäkin puolta hyvin informatiivinen.

5.1 Tutkimuksen onnistuminen

Kyselylomake oli avoinna vastaajille 7.12.2009 ja 9.1.2010 välisen ajan. Tänä aikana kertyi 987 vastaajaa. Vastaajien määrästä voidaan päätellä kyselyn olleen kohderyhmänsä mielestä tärkeä ja ajankohtainen. Muutaman vastaajan vastaukset poistin, koska minulla oli syytä epäillä, että nämä vastaukset olisi annettu ainoastaan palkinnon toivossa. Useassa kommentissa kyselystä toivottiin tuloksia julkisiksi ja mahdollisesti jopa lehdistön kiinnostumista asiasta. *"Hyvä että neuleiden tekijänoikeuksiin on alettu kiinnittää enemmän huomiota!"*

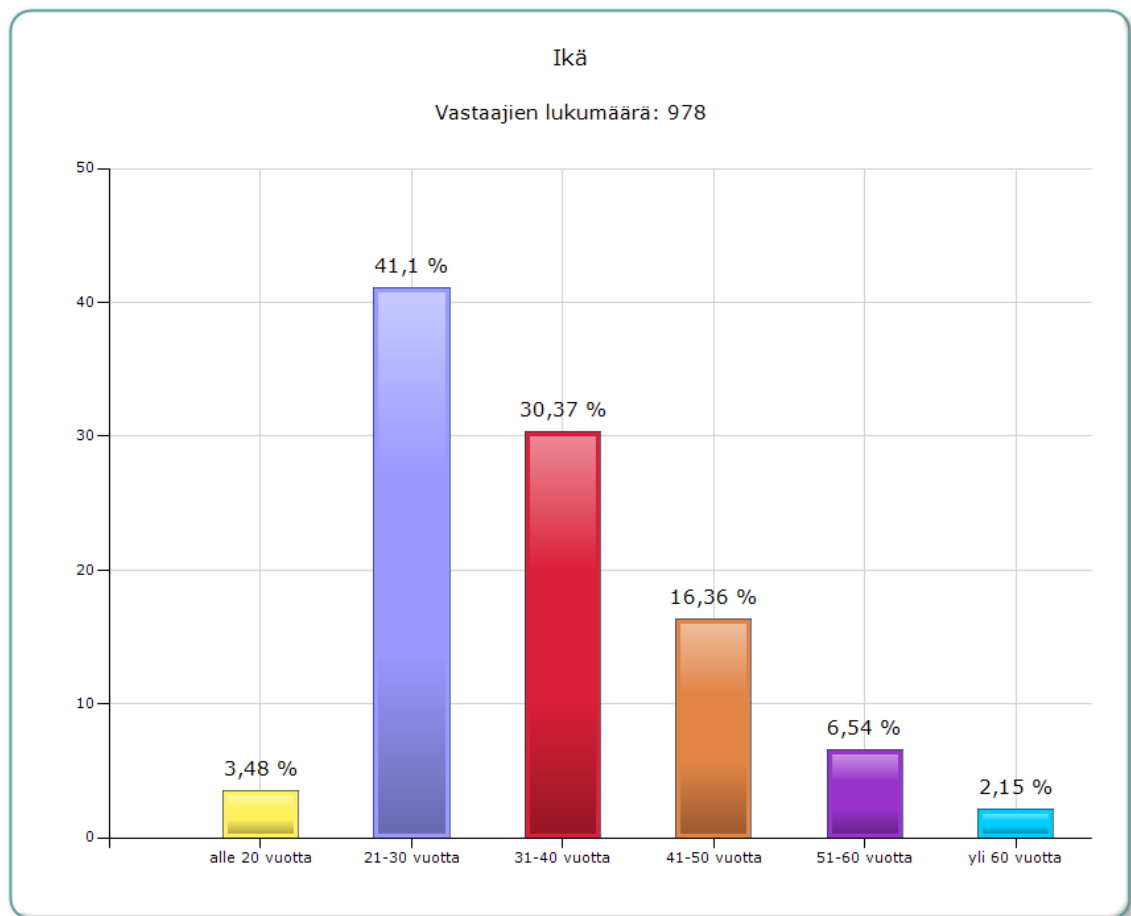
Monessa vastauksessa huomasin sen, että vastaajat ovat hyvinkin tietoisia tekijänoikeusasioista, ja niitä on mietitty paljon. Tässä esimerkki asiasta: *Neuleharastajien piirissä suhtaudutaan tekijänoikeuksiin intohimoisesti vaikka rajanveto on hyvin vaikeaa monissa tapauksissa. Jopa raitakuvioon on oletettu liittyvän jonkinlaisia tekijänoikeuksia! Joskus vaikuttaa siltä, että tekijänoikeusrikkomuksista kovimman melun nostaneet syyllistyvät itse vielä suurempiin rikkomuksiin loukkaamalla nimeltä mainiten laittomuuksista epäilemiään ihmisiä/yrityksiä.*

Kysely sai paljon palautetta, joista valtaosa oli jo edellä mainittuja kiinnostuksen osoituksia tuloksia kohtaan. Sain myös rakentavaa palautetta kysymysten asetelusta. Muutama vastaaja kritisoi kysymysten sävyä. Kysymykset johdattelevat heidän mielestään haluttuun tulokseen. Lisäksi toivottiin, että erityisesti esimerkit olisivat olleet tarkemmin ja laajemmin selitettyjä. Vastausvaihtoehtoja pidettiin suppeina.

Osaan kysymyksistä oli hankala vastata, sillä niissä ei mainittu oliko ohjeissa erikseen kielletty ohjeen kaupallinen käyttö eli ohjeen mukaan tehtyjen neuleiden myynti, tai muuten rajoitettu ohjeen jakelua. Vastasin olettaen tiukkaa tekijänoikeuksien pidättämistä eli että kaupallista käyttöä ja kopiointia tai ohjeen edelleen jakamista ei ollut sallittu. Kaikki neulesuunnittelijat eivät rajoita ohjeiden kaupallista käyttöä, tätä ei mielestäni ollut huomioitu kysymyksien muotoilussa.

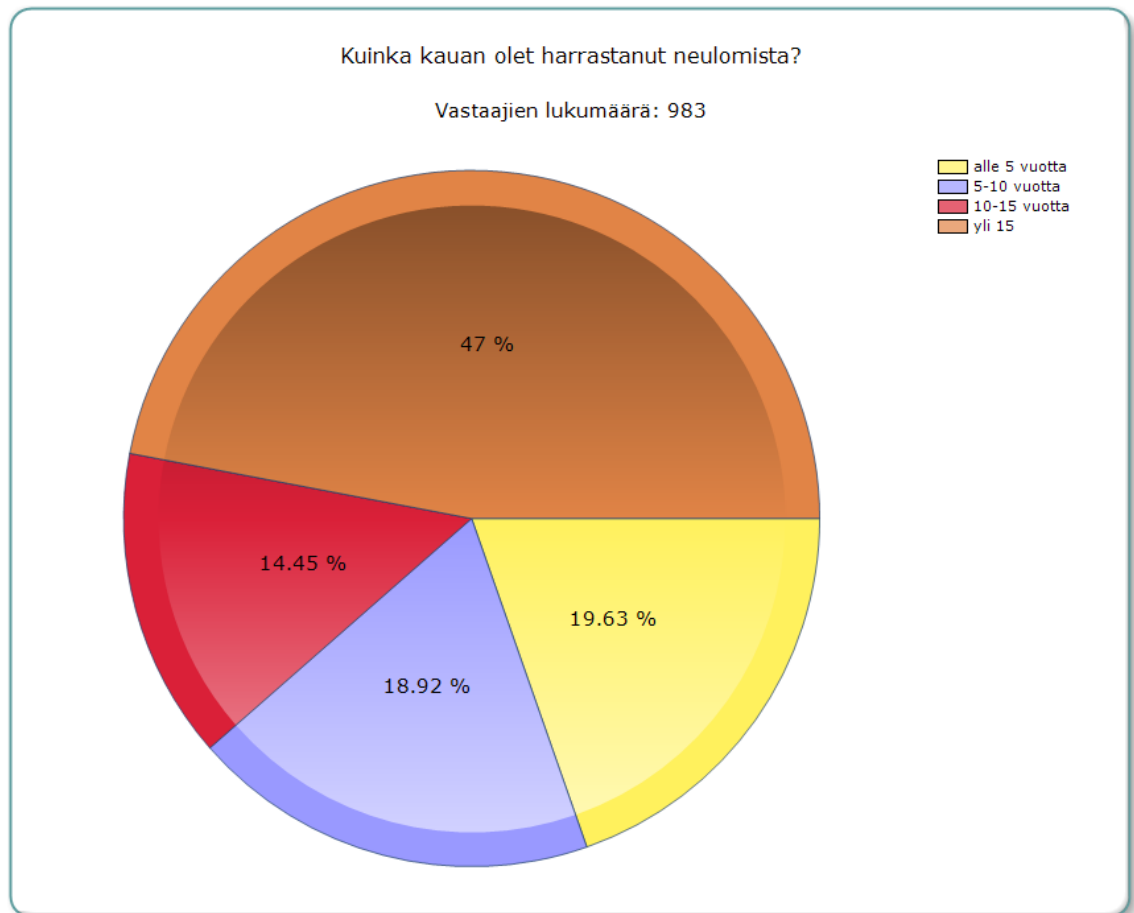
5.2 Suomalainen internetneuloja

Seuraavassa esittelen tutkimukseni perusteella sitä, millainen on suomalainen internetneuloja. Näiden vastausten avulla olisi pystynyt myös tutkimaan mahdollisia korrelaatioita eri muuttujien välillä. Tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista yhden opinnäytetyön puitteissa, vaikka kyseessä onkin mielenkiintoinen tutkimusaihe.

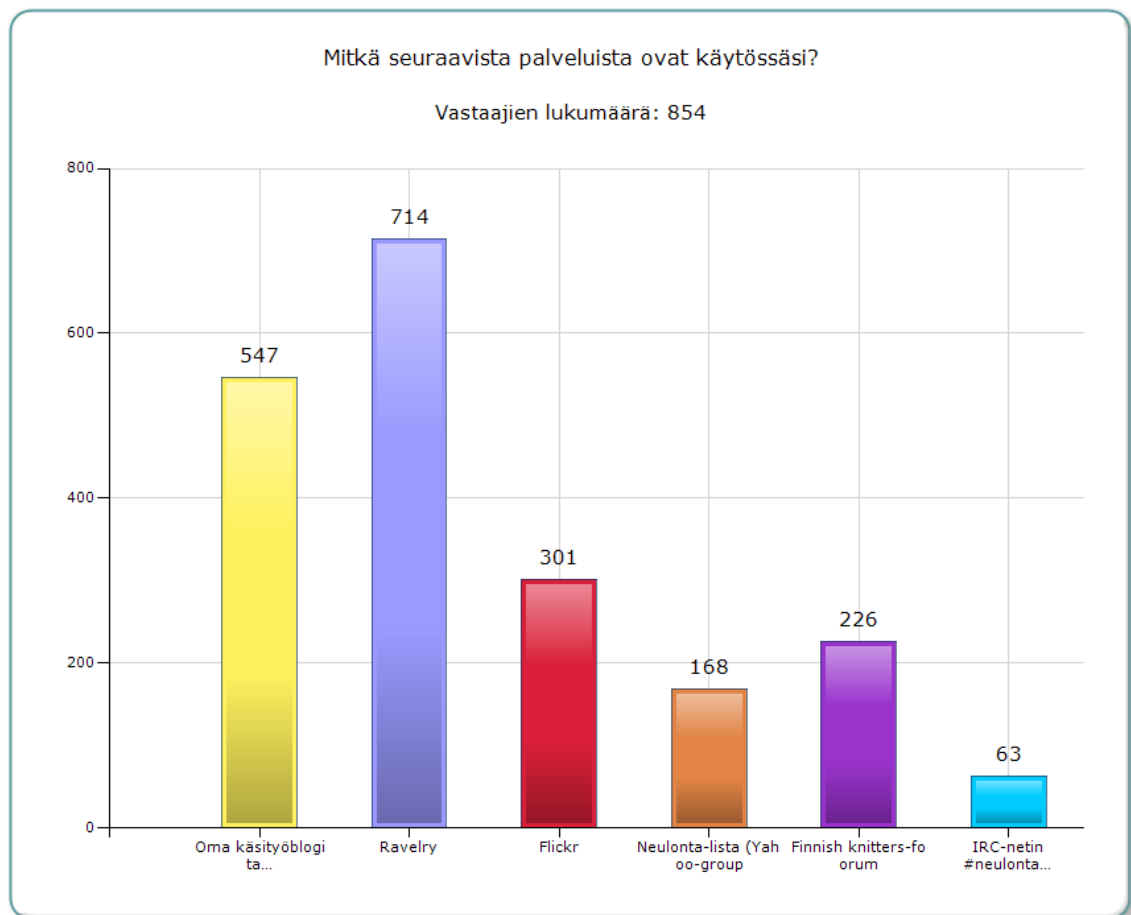
Kaavio 1 Ikä

Kysymykseen sukupuolesta vastasi 977 henkilöä. Heistä valtaosa oli naisia. Vain 3 vastaajaa ilmoitti sukupuolekseen mies. Tutkimukseni mukaan suurin osa internetneulojista kuuluu ikäryhmiin 21 - 30 vuotta (41,1 %) ja 31 - 40 vuotta (30,4 %). Pienin vastaajaryhmä oli yli 60-vuotiaat (2,15 %). Mielestäni tutkimukseni kumoaa yleisen oletuksen siitä, että neulominen olisi ikäihmisten harrastus. Kaavio 1 esittelee vastaajien ikäjakauman.

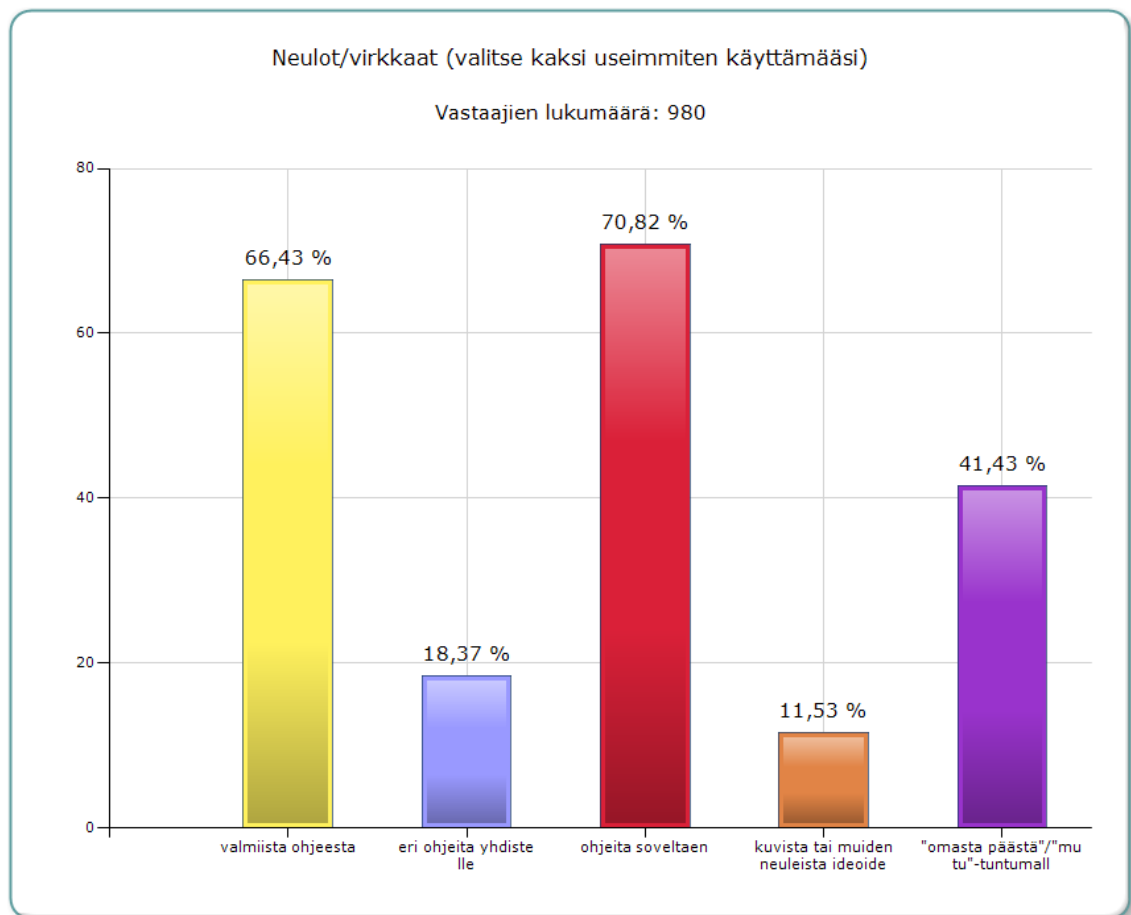
Kaavio 2 Käytössä olevat palvelut

Vastaajista 47, % on neulonut kauemmin kuin 15 vuotta. Tämä joukko oli selvästi suurin. Kolme muuta ryhmää olivat alle 5 vuotta (19,63 % vastaajista), 5 - 10 vuotta (18,92 %), ja 10 - 15 vuotta (14,45 %). Kaavio 2 havainnollistaa tämän jakauman.

Kaavio 3 Käytössä olevat palvelut

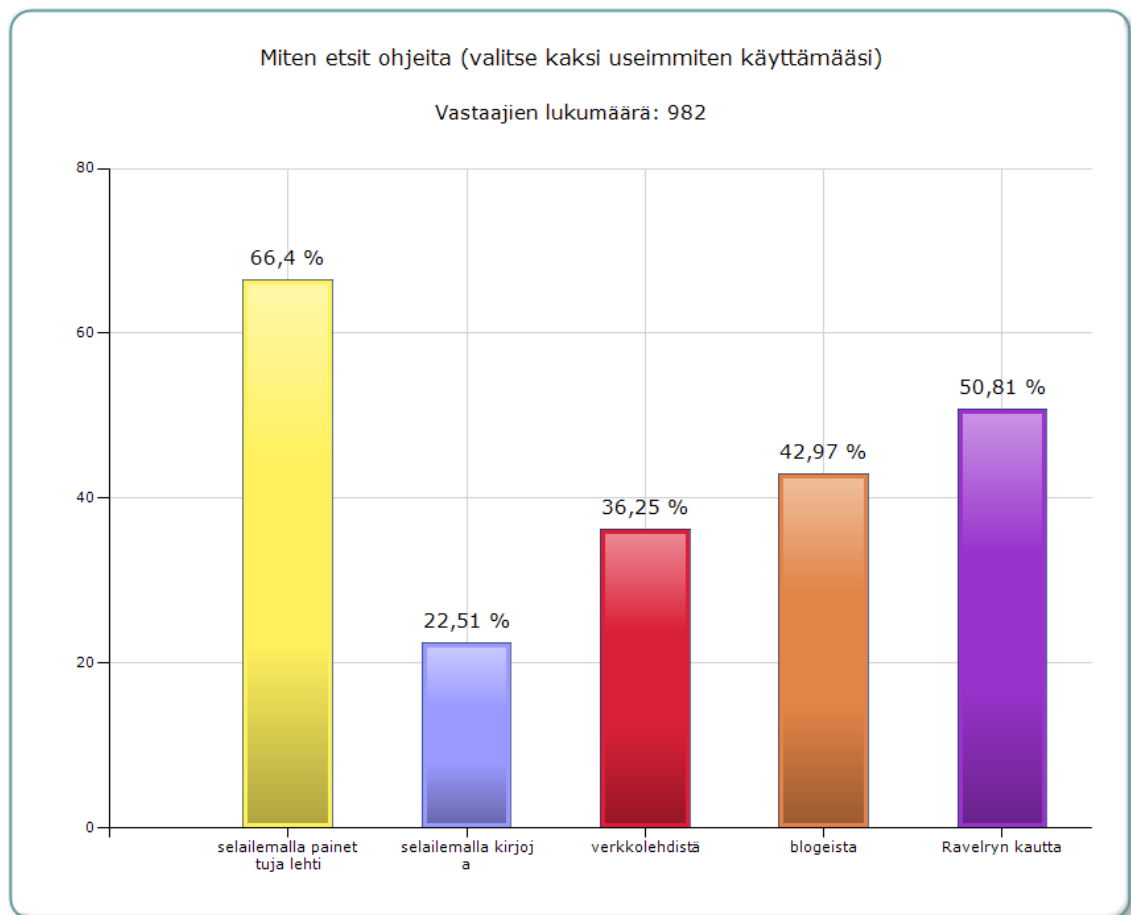
Valtaosa vastaajista (714) ilmoitti käyttävänsä Ravelryä. Osasin kyselyä julkaisessani odottaakin, että suurin vastaajajoukko tulee Ravelryn kautta. Puutteena kysymyksessä huomasin kyselyn vastausajan päätyttyä muiden keskusteluforumien puuttumisen. Tämä ilmeni myös kyselyni saamista palautteista. Kaaviossa 3 näkyy, mitä palveluita vastaajat ilmoittivat käyttävänsä.

Kaavio 4 Neulotko valmiista ohjeista?

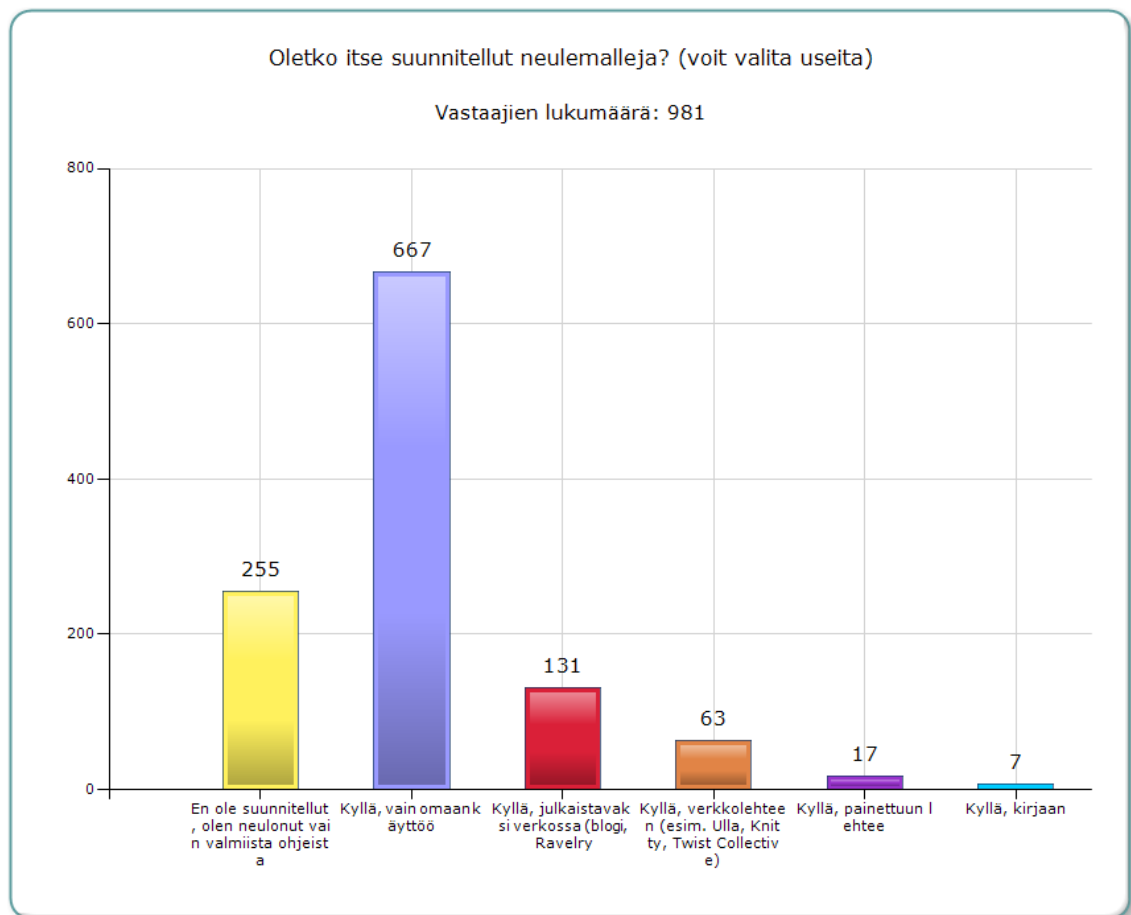
Kyselyssäni halusin selvittää, kuinka paljon neulotaan valmiista ohjeista ja kuinka paljon soveltaen tai oman mallin mukaan. Tulokset vastasivat odotuksiani. Valtaosa ilmoitti neulovansa joko ohjeita soveltaen (70,82 %) tai valmiista ohjeesta (66,43 %). Myös "omasta päästä" neulominen oli kohtalaisen yleistä, melkein puolet vastaajista (41,43 %) ovat ilmoittaneet toisena vaihtoehtonaan tämän. (Kaavio 4)

Kaavio 5 Ohjeiden etsiminen

Kysymykseen siitä, miten neulojat etsivät ohjeita, saamistani vastauksista olin hieman yllättynyt. Painetut lehdet ovat säilyttäneet suosionsa internetin tuomista mahdollisuuksista huolimatta. Painetuista lehdistä ohjeita etsii tutkimukseni mukaan jopa 66,4 % vastaajista. Ravelryn suosio jäi yllättävän pieneksi ottaen huomioon, kuinka moni vastaajista ilmoitti käyttävänsä Ravelryä. Vain noin puolet käyttäjistä (50,8 %) ilmoitti etsivänsä ohjeita Ravelryn kautta.

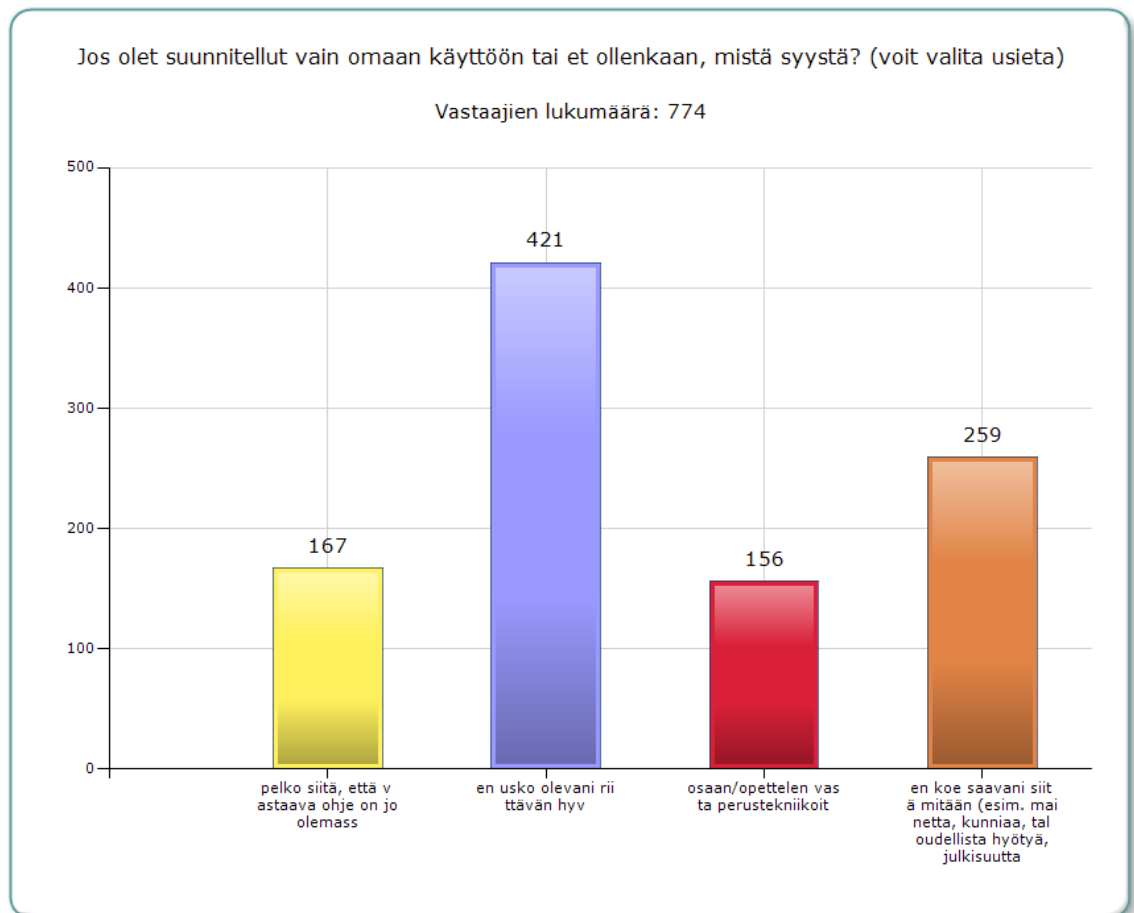

Kaavio 6 Suunnittelu

Neulemallien suunnittelu osoittautui tutkimukseni mukaan yleiseksi. Vain 255 vastaajaa 981:stä ilmoitti, ettei ole suunnitellut neulemalleja itse. Valtaosa vastaajista (667) ilmoitti suunnitelleensa neuleita vain omaan käyttöön. Tällaista osasin odottaakin. Julkaistut neuleohjeet olivat tutkimukseni perusteella harvinaisempia kuin oletin. Blogeissa tai Ravelryssä ja muissa vastaavissa julkaistuja ohjeita ilmoitti suunnitelleensa 131 vastaajaa ja verkkolehdeissä julkaistuja 63 vastaajaa. Painetuissa lehdissä ja kirjoissa ohjeita julkaisseita vastaajia oli yhteensä vain 24. Kaavio 6 havainnollistaa edellä esitetyn jakauman.

Kysymykseen siitä, mikä innosti suunnittelemaan omia neuleita, yleisimmät vastaukset olivat oma tarve ja muiden harrastajien innostuminen ja ohjeen pyytäminen. Moni vastaajista oli myös halunnut suunnitella neuleen ainoastaan muiden iloksi. Verkkoneulelehti Ulla mainittiin myös vastauksissa monien innoitta-

jaksi ja rohkaisijaksi. Myös oma kokeilunhalu ja rajojen etsiminen ovat olleet monen suunnittelijan innoittajina.

Kaavio 7 Miksi et ole julkaissut neulemallejasi?

Halusin tutkimuksellani selvittää, miksi vastaajat, jotka eivät ole julkaisseet suunnittelemaansa neuleita, ovat päätyneet ratkaisuunsa. Kysymykseen vastasi 774 henkilöä. Valtaosa kysymykseen vastanneista (421) oli sitä mieltä, että omat taidot eivät ole riittäviä. Toiseksi suurin vastaajajoukko (259) oli sitä mieltä, ettei ohjeen suunnittelu julkaisuun anna heille mitään. Kaksi muuta vastausvaihtoehtoa (pelko vastaavan ohjeen olemassaolosta ja osaan/opettelen vasta perustekniikoita) saivat keskenään yhtä paljon vastaajia. Perustekniikoiden osaajia ja opettelijoita oli 156, ja niitä vastaajia, jotka epäilivät vastaavan ohjeen olemassaoloa 167. Tämän kysymyksen vastausvaihtoehtoja moni vastaaja oli pitänyt puutteellisina ja olisi toivonut tähän kenttään ”muu, mikä?”. Moni oli kuitenkin kertonut muiden kysymysten avoimiin kenttiin tarkennusta tähän. Valta-

osa näistä vastaajista kertoi, että on liian saamaton ja että neuleohjeen kirjoittaminen vaatii liian suuren työn. Kaaviosta 7 näkyy vastaajien jakauma.

5.3 Tieto neuleiden tekijänoikeuksista

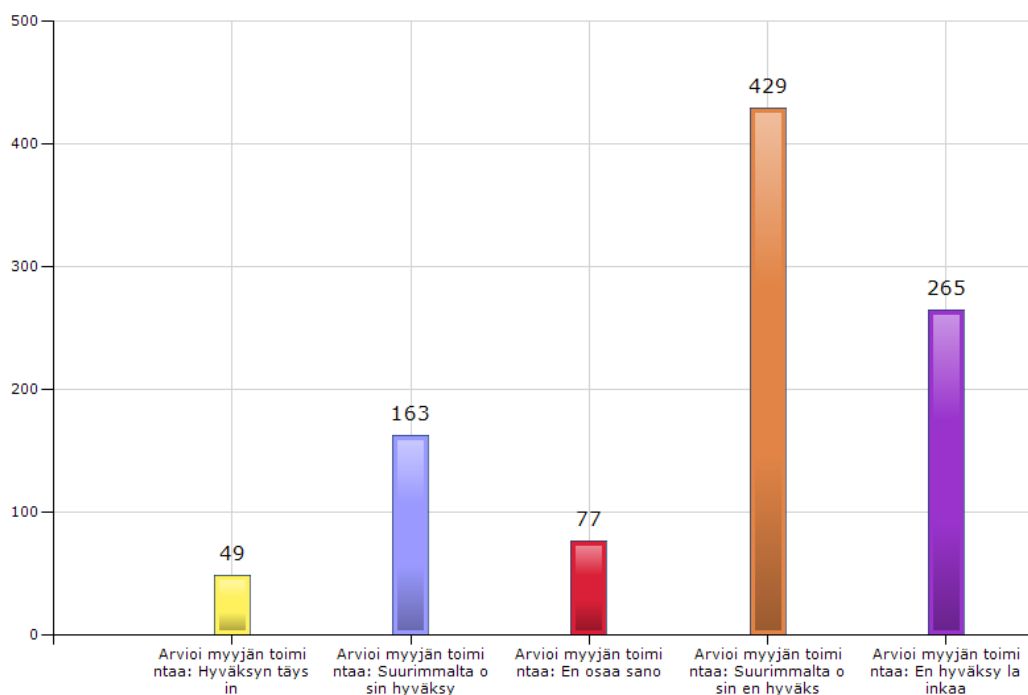
Tekijänoikeuksiin suhtautumista päätin tutkia esimerkkien avulla. Kyselyssäni käytin kahdeksaa esimerkkitapausta. Päädyin kyseiseen määrään kahdesta syystä. Vastaajat olisivat todennäköisesti väsyneet vastaamiseen, jos esimerkkejä olisi ollut enemmän. Toiseksi esimerkkitapaukset ovat yleistyksiä, jotta kysymykset eivät olisi venyneet liian pitkiksi ja vaikeaselkoisiksi. Esimerkkien laadinta osoittautui vaikeaksi, koska erilaisia rikkomusmahdollisuuksia on lukuisia, ja niissä on selviä vivahde-eroja.

Esimerkkitapauksissa pyysin vastaajia arvioimaan joko myyjän, tuttavän tai lehden toimituksen toimintaa. Arviointi tapahtui asteikolla hyväksyn täysin, hyväksyn suurimmalta osin, en osaa sanoa, suurimmalta osin en hyväksy ja en hyväksy lainkaan. Kaavioissa tämä asteikko on edellä esitellyssä järjestyksessä vasemmalta oikealle.

Kahdessa ensimmäisessä esimerkissä pyysin vastaajia kuvittelemaan itsensä myyjäisiin myyntipöydän ääreen (kaaviot 8 ja 9). Seuraavissa viidessä tapauksessa pyysin heitä kuvittelemaan neulovan tuttavansa toimia (kaaviot 10 - 14). Viimeisessä esimerkissä kysyin suhtautumista lehden toimintaan (kaavio 15).

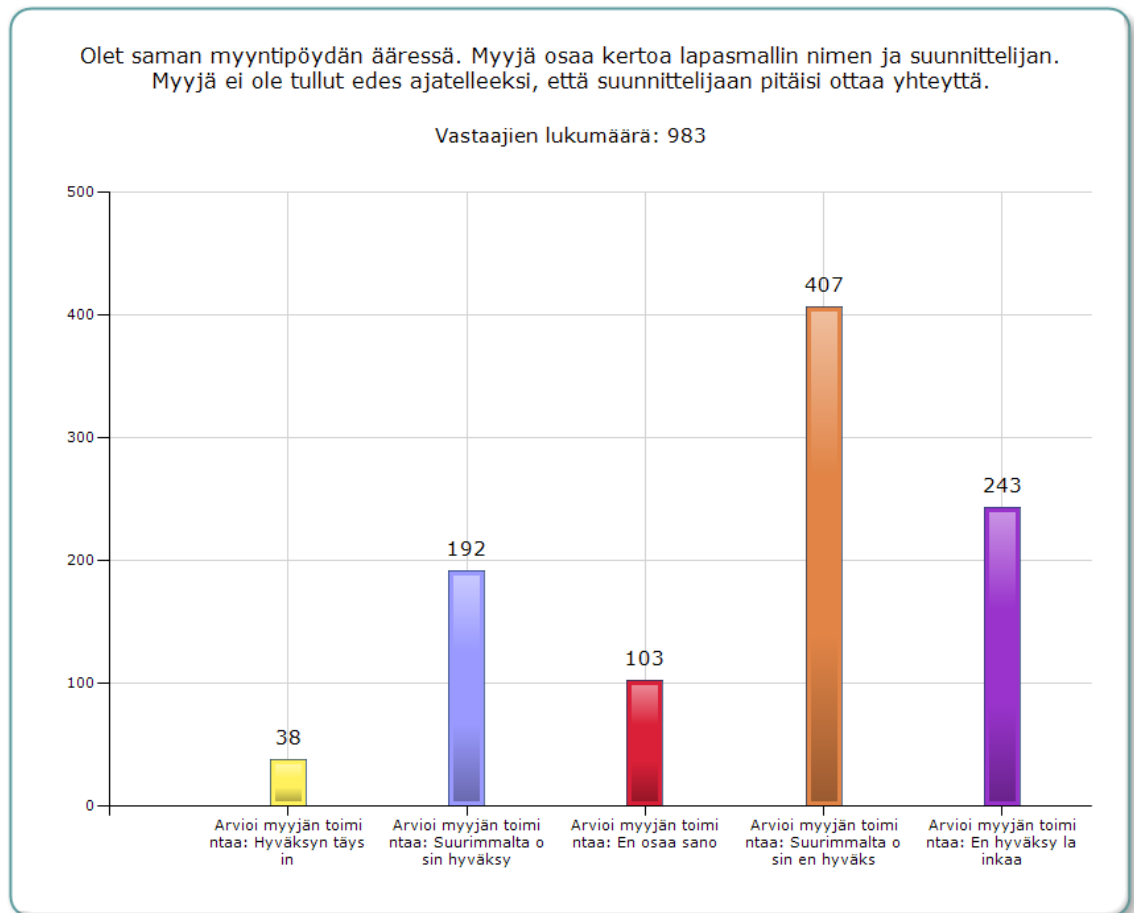
Olet myyjäisissä, näet myynnissä lapasia, jotka tunnistat tietyn ohjeen mukaisiksi. Myyjä kertoo löytäneensä ohjeen internetistä, mutta ei osaa kertoa mallin nimeä eikä suunnittelijaa.

Vastaajien lukumäärä: 983

Kaavio 8 Esimerkkitapaus 1

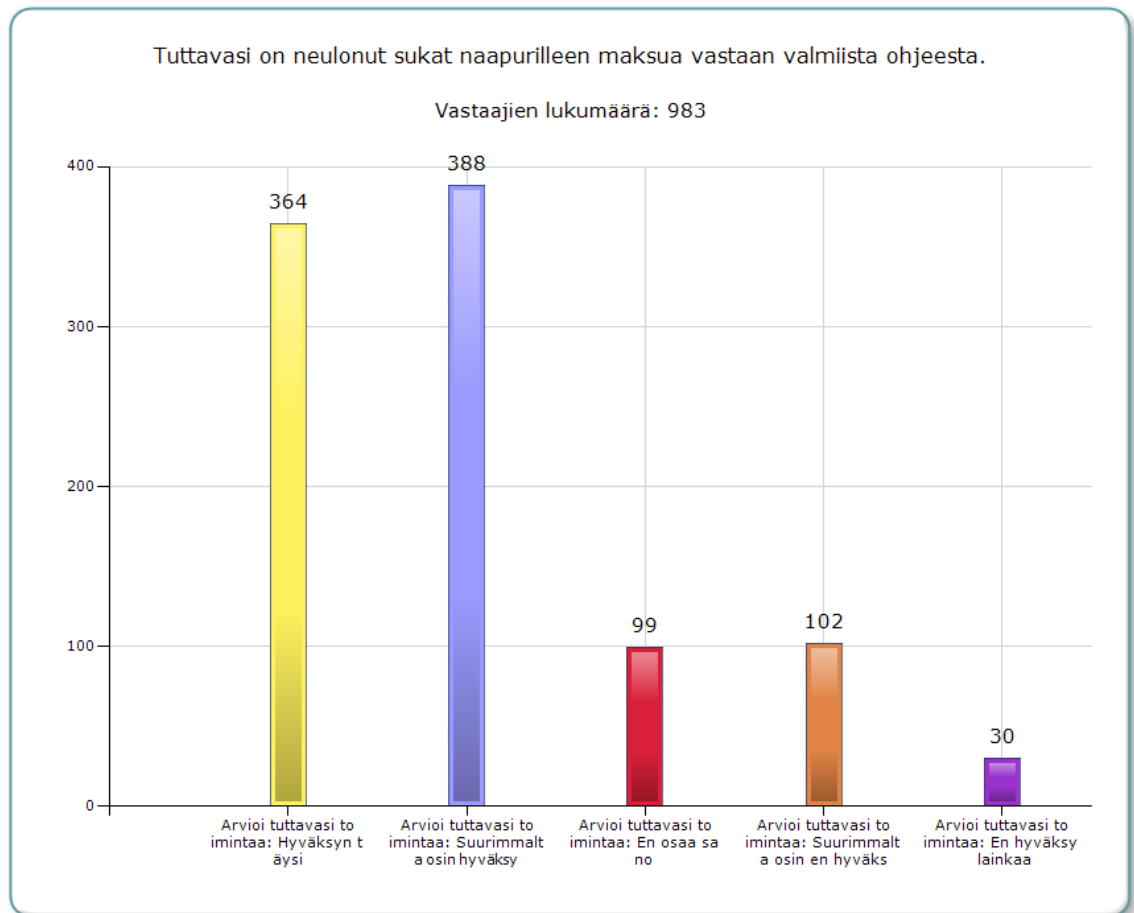
Ensimmäinen kyselyni esimerkki oli tapaus, jossa vastaajat kuvittelivat olevansa myyjäisissä myyntipöydän ääressä. Myynnissä on lapasia, jotka vastaajan mielestä ovat kovin tutut, ja hän tietää, että niihin on olemassa ohje. Myyjä kertoo, että ohje on löytynyt internetistä, mutta ei osaa kertoa tarkemmin mistä ja kenen suunnittelemat lapaset ovat. Tämä on hyvin tyypillinen tekijänoikeusrikkomus, josta ei useinkaan jäädä kiinni. Valtaosa vastaajista eli 429 valitsi asteikosta vaihtoehdon ”suurimmalta osin en hyväksy”. Toiseksi suurin vastaajajoukko keriyi vaihtoehdon ”en hyväksy lainkaan” taakse, 265 vastaajaa. Vastausten jakautuminen näkyy kaaviosta 8.

Kaavio 9 Esimerkitapaus 2

Toisessa esimerkissä vastaajat kuvittelivat olevansa saman myyntipöydän ääressä, kuin edellisessä esimerkissä. Myynnissä ovat samat lapaset kuin edellisessä tapauksessa. Tässä esimerkissä myyjä kuitenkin tietää, kenen suunnittelemaa lapaasia myy, muttei ole tullut ajatelleeksi, että suunnittelijaan pitäisi ottaa yhteyttä. Vastausten jakautumiseen tällä vivahde-erolla ei ollut juurikaan merkitystä. Tämän esimerkin vastaajamäärät näkyvät kaaviossa 9.

Tutkimukseni osoittaa siis, ettei ole väliä, onko myyjäisneuleeksi valittu malli vain jokin sattumanvaraisesti valittu vai kenties kuuluisan suunnittelijan malli. Kaikkien neulesuunnittelijoiden tekijänoikeuksia siis kunnioitetaan luvattomassa kaupallisessa valmistamisessa yhtäläillä.

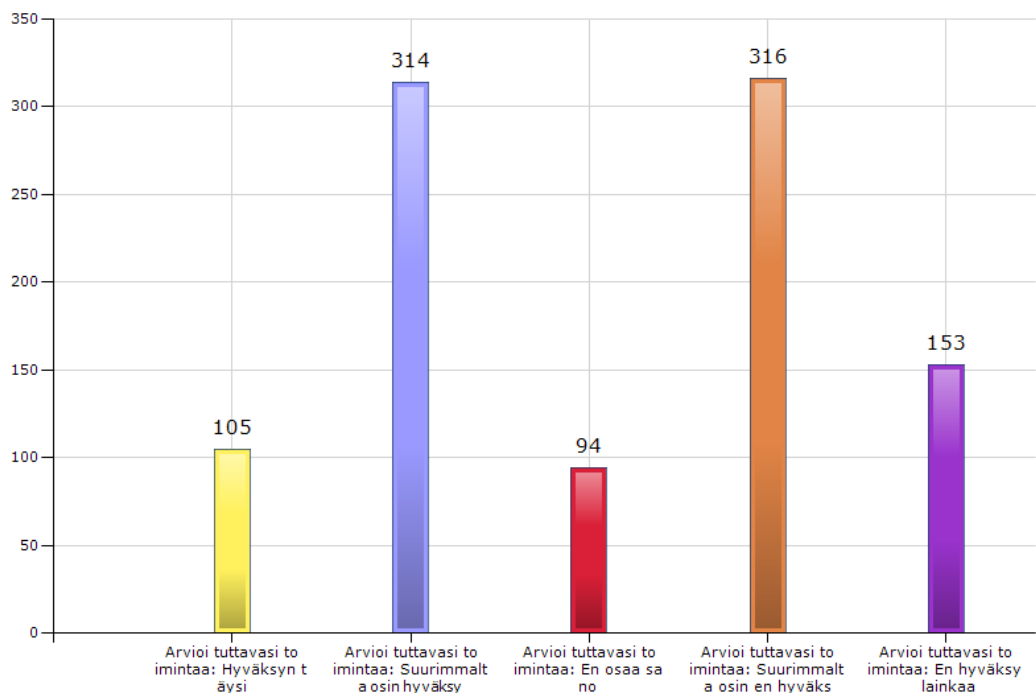

Kaavio 10 Esimerkkitapaus 3

Kolmannessa esimerkkitapauksessa pyysin arvioimaan tuttavien toimintaa. Tapauksessa tuttava neuloo naapurilleen sukat maksua vastaan valmiista ohjeesta. Kyseessä on taloudellinen hyväksikäyttö, mutta pienimuotoinen sellainen. Tässä esimerkissä vastaajat olivat selvästi hyväksyvämpiä kuin muissa. Suurin osa vastaajista hyväksyi suurimmalta osin (388 vastaajaa) ja toiseksi suurin joukko valitsi vaihtoehdon ”hyväksyn täysin” (364 vastaajaa). Vastaajien jakautuminen eri vaihtoehtoihin näkyy kaaviosta 10.

Tuttavasi on ostanut maksullisen neuleohjeen, johon hänen naapurinsa ihastuu ja haluaa itselleen samanlaisen, tuttavasi kopio ohjeen, tai lähettää sen naapurilleen sähköpostilla.

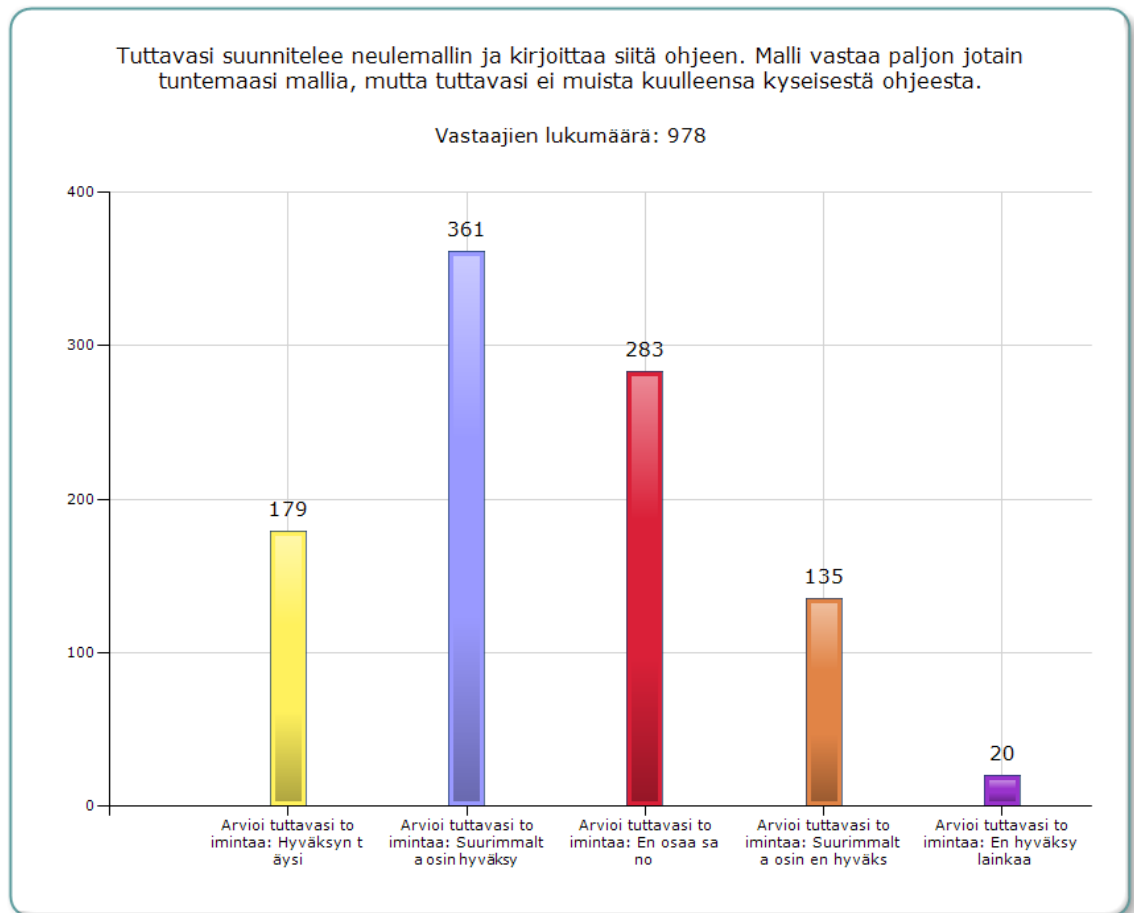
Vastaajien lukumäärä: 982

Kaavio 11 Esimerkitapaus 4

Neljäs esimerkki oli myös tuttavien toiminnan arviointia. Tuttava on ostanut maksullisen neuleohjeen ja antaa kopion ohjeesta naapurilleen. Tämänkin tapauksen rikkomus on hyvin pienimuotoista, mutta kertautuessaan voi aiheuttaa suurta taloudellista vahinkoa. Kaksi eniten vastaajia kerännyttä vaihtoehtoa olivat hyvin tasaiset. Vastaajat joko suurimmalta osin hyväksyvät (314 vastaajaa), tai suurimmalta osin eivät hyväksy (316 vastaajaa). Uskoisin monen vastaajan mieltäneen kyseisen tapauksen kuuluvan yksityisenkäytön piiriin tai tapahtuvan ikään kuin perhepiirissä, vaikka näin ei oikeastaan olekaan. Kaavio 11 havainnollistaa vastaajien jakautumisen.

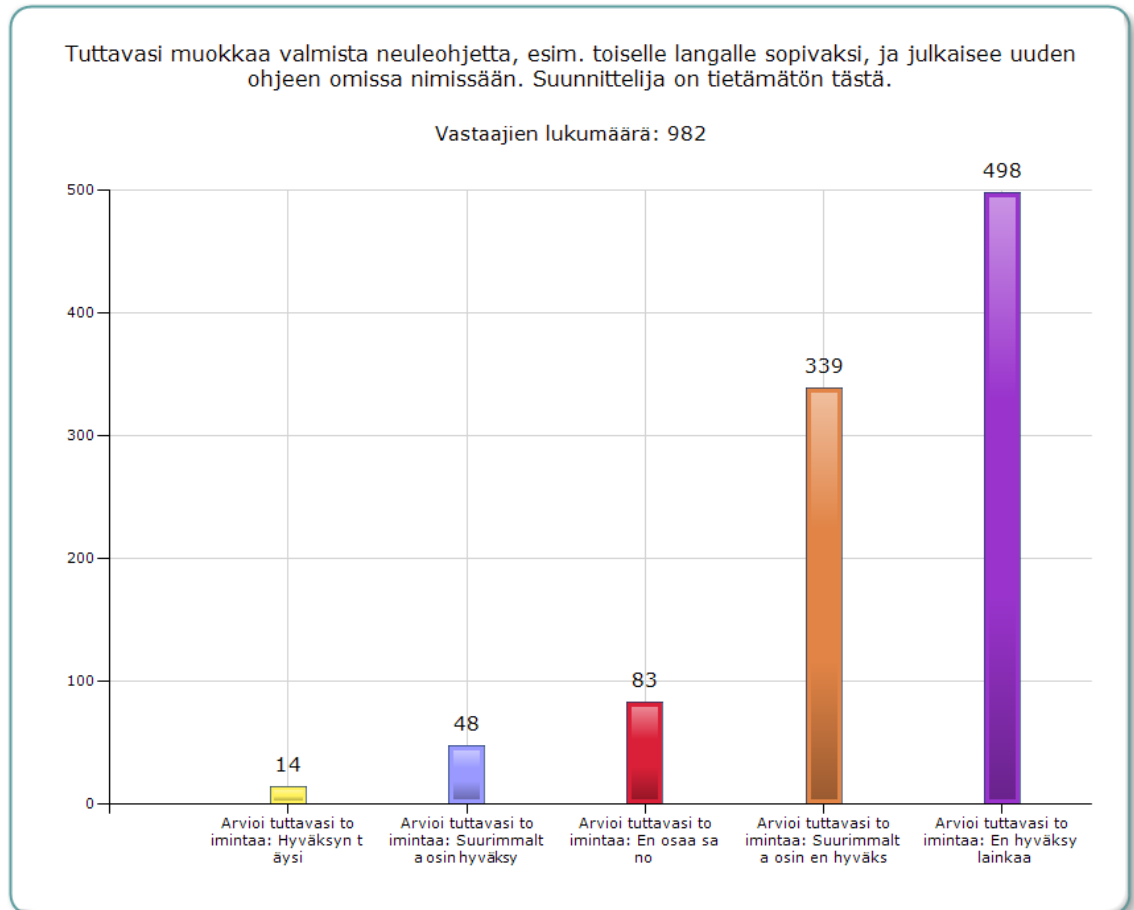

Kaavio 12 Esimerkkitapaus 5

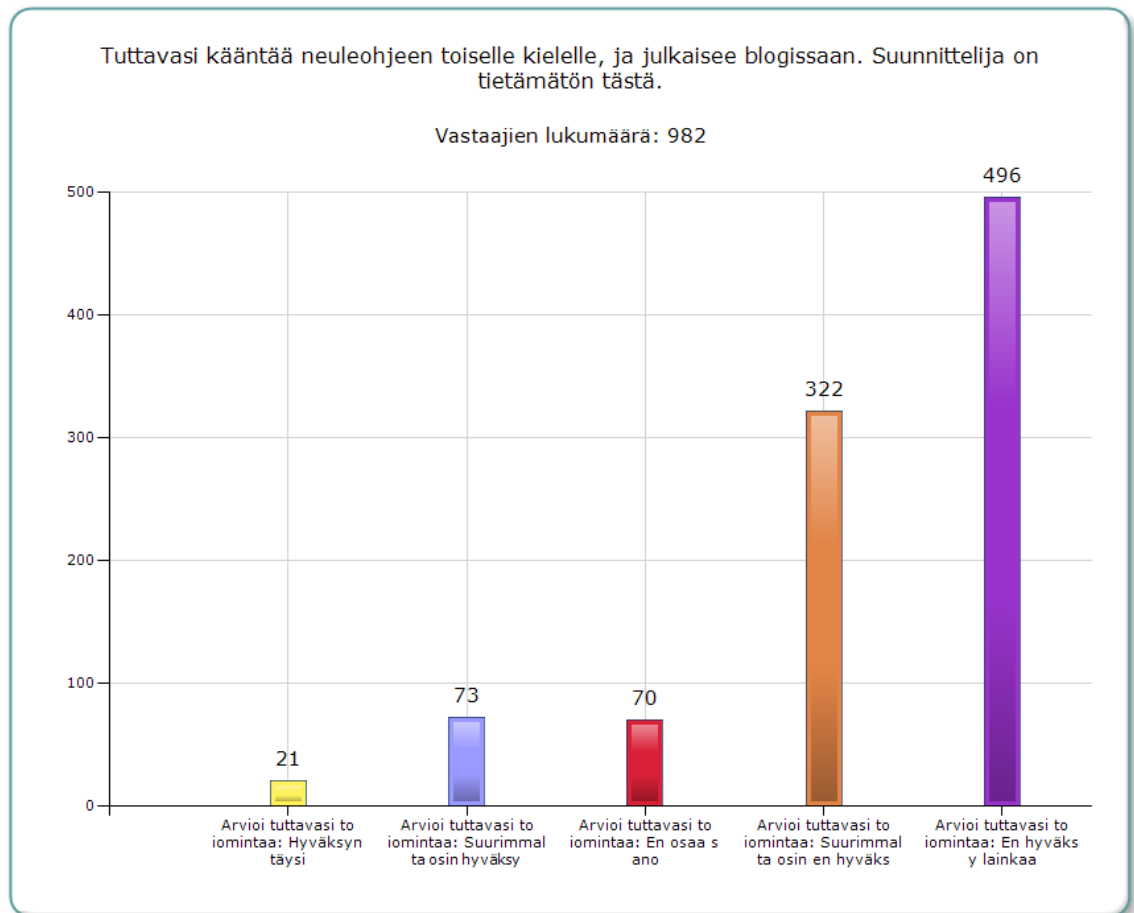
Myös viidennen esimerkkitapauksen toimijana oli vastaajan tuttava. Tapauksessa tuttava suunnittelee neuleen ja kirjoittaa ohjeen, tietämättään että vastaava ohje on jo olemassa. On mahdollista, että tuttava on nähnyt ohjeen ja alitajuisesti suunnitellut sen uudelleen, toisaalta voi olla, että hän ei todellisuudessa tiedä kyseisen ohjeen olemassa olosta, tätä ei ole esimerkissä huomioitu. Kyseessä oli tietoinen ratkaisu. Jos kysymystä olisi tarkennettu, olisi ollut hyväksyttävä yhden esimerkin tilalle kaksi. Tällöin kysely oli entisestään pidentynyt. Todennäköisesti tämä seikka selittää sen, miksi niinkin moni, kuin 283 vastaajaa päätyi valitsemaan vaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Suurin osa vastaajista (361) valitsi vaihtoehdon ”suurimmalta osin hyväksytty”. Vastausten jakauma näkyy kaaviosta 12.

Kuudenteen ja seitsemänten esimerkitapaukseen suhtauduttiin lähes samalla lailla, tekijänoikeudellisesti molemmissa onkin kyse samasta asiasta, isyysoikeudesta.

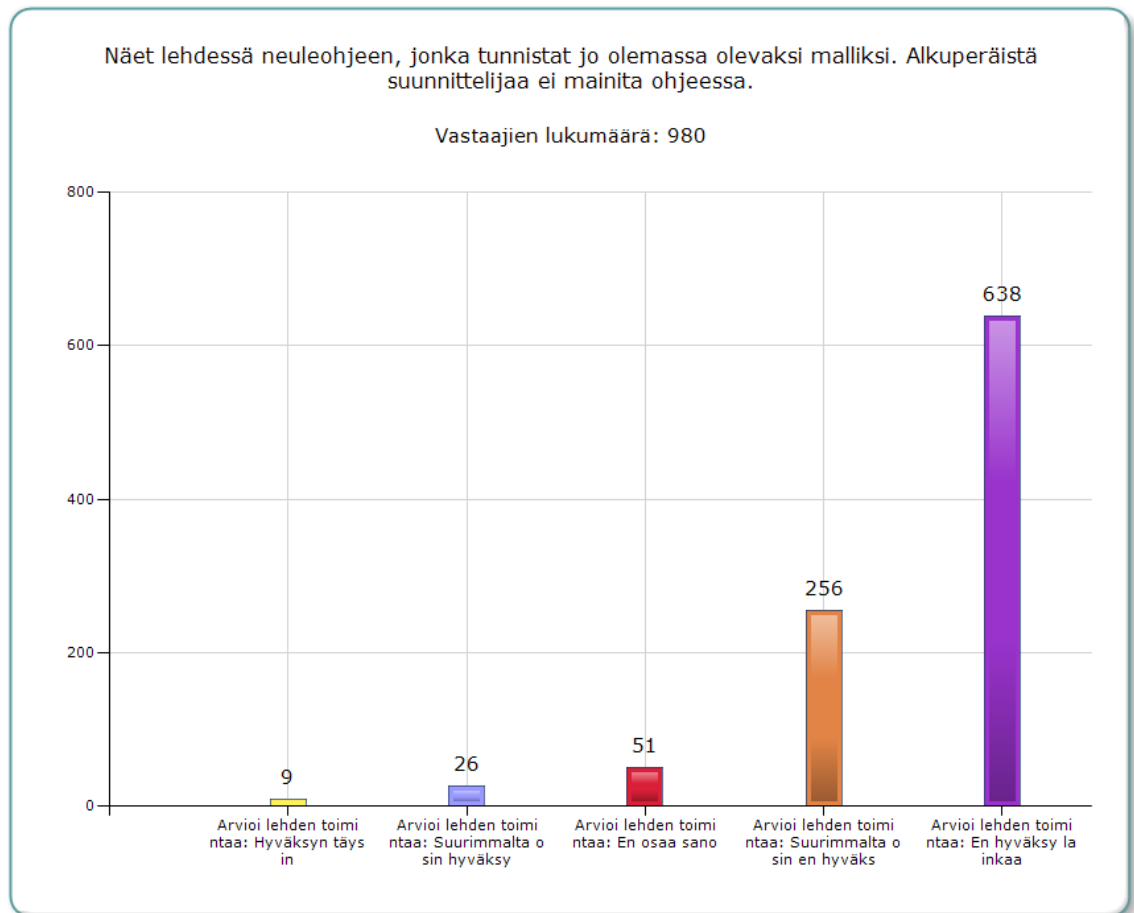
Kaavio 13 Esimerkitapaus 6

Kuudennessa esimerkissä, jonka vastaajajakauma näkyy kaaviosta 13, tuttava muokkaa valmiin neuleohjeen toiselle langalle sopivaksi ja julkaisee ohjeen omanaan.

Kaavio 14 Esimerkkitapaus 7

Seitsemännessä esimerkissä, jonka vastaajajakauma taas on esillä kaaviossa 14, tuttava kääntää neuleohjeen toiselle kielelle ja julkaisee ohjeen. Nämä esimerkit keräsivät eniten vastauksia vaihtoehtoihin ”en hyväksy lainkaan” ja ”suurimmalta osin en hyväksy”. Erot esimerkkien välillä näissä vaihtoehtoissa olivat vain muutamien vastaajien suuruuksia.

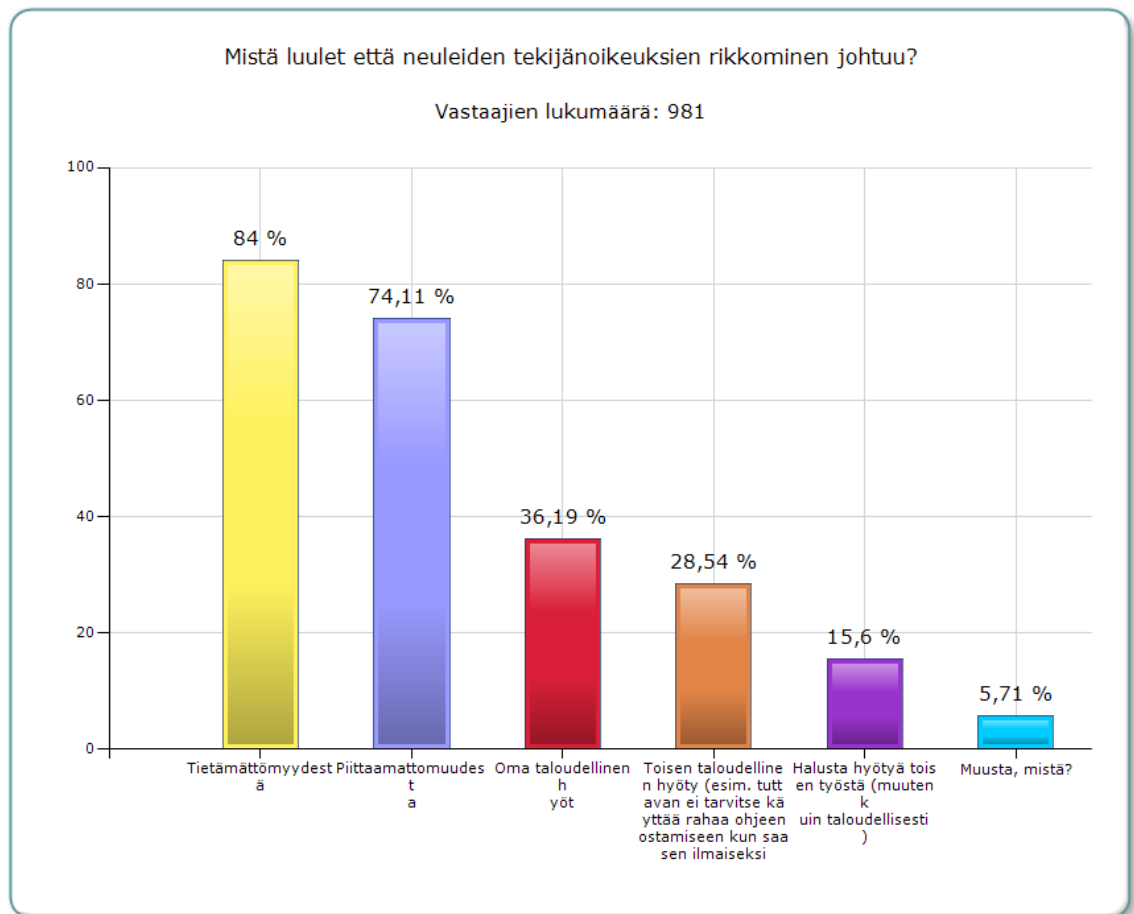
Kaavio 15 Esimerkkitapaus 8

Kahdeksas esimerkkitapaus oli ainoa, jossa vastaajia pyydettiin arvioimaan lehden toimituksen toimintaa. Kyseessä on tapaus, jollaisia on todellisuudessa tapahtunut. Tapauksessa lehdessä julkaistaan neuleohje, joka on jo aiemmin julkaistu. Alkuperäistä suunnittelijaa ei lehdessä mainita. Vastaajat olivat tämän esimerkin kohdalla kaikkein selvimmin ja jyrkimmin sitä mieltä, että toiminta ei ole hyväksyttävää. Peräti 638 vastaajaa 980:stä ei hyväksynyt toimintaa lainkaan. Yllätyksekseni toiminnan hyväksyi täysin 9 vastaajaa ja suurimmalta osin hyväksyi 26. Kyseisenlaiset todelliset tapaukset ovat saaneet aikaan kiihkeitä keskusteluja ja jopa boikotteja lehtiä kohtaan.

Kysymyksen, oletko huomannut tekijänoikeuksia rikottavan, vastaukset yllättivät. Tekijänoikeusrikkomuksista on ollut internetissä monella taholla todella kiihvästä keskustelua, joten moneltakaan nämä tapaukset eivät varmasti ole jääneet huomaamatta. Monessa tapauksessa on varmasti kyse siitä, että vastaa-

jalla voi olla tiedoissaan puutteita tekijänoikeuksista. Vastaajista 72,44 % kertoi huomanneensa, että neuleiden tekijänoikeuksia on rikottu, 27,56 % taas ei ole rikkomuksia huomannut.

Kysyin myös, millaisia nämä vastaajien huomaamat rikkomuksen ovat olleet. Lähes jokainen vastaajista oli törmännyt tapauksiin, joissa lehdessä julkaistaan internetin ilmaisohjeita. Tämä johtunee siitä, että aiheesta on ollut hyvin kiivasta keskustelua. Myös myyjäiset, käännökset toiselle kielelle ja kopiointi kavereille mainittiin useita kertoja. Lähes kaikki esimerkeissäni käyttämät tapaukset olivat vastaajille tuttuja ja niihin viitattiinkin ahkerasti. Muutamat vastaajat mainitsivat myös sen, ettei lähteitä mainita riittävällä tarkkuudella.

Kaavio 16 Miksi tekijänoikeuksia rikotaan?

Kysyin vastaajilta myös, mistä he uskovat tekijänoikeuksien rikkomisen johtuvan. Kysymyksessä pystyi valitsemaan useita vaihtoehtoja. Suurimmat syyt olivat vastaajien mielestä tietämättömyys (84,0 %) ja piittaamattomuus (74,1 %). Nämä kaksi nousivat selvästi yli muiden vaihtoehtojen, joita olivat oma taloudellinen hyötö, toisen taloudellinen hyötö ja halu hyötöyä toisen työstä. Lisäksi lisäsin vaihtoehdon, jolla vastaajat saivat kertoa muita mielestään tärkeitä syitä tekijänoikeusrikkomuksiin. Yleisimmät vastaukset tähän olivat ajattelemattomuus, välinpitämättömyys ja se, ettei neuleiden tekijänoikeuksia ole koskaan kunnolla selvitetty laajalle yleisölle. Muutamien vastaukset toivat myös esille perinteet ja perinteiksi mielletty mallit sekä käsitöiden aliarvostuksen.

6 YHTEENVETO

Tutkimukseni sujui kokonaisuudessaan odotusteni mukaan. Positiivisen yllätyksen tuotti vastaajien huomattavan suuri määrä.

Tutkimukseni mukaan suomalaisen internetneulojan profiili on seuraavanlainen. Hän on 21 - 30-vuotias nainen, joka on neulonut yli 15 vuotta. Useimmiten hän neuloo valmiista ohjeista tai ohjeita soveltaen. Ohjeita hän etsii painetuista lehdistä tai Ravelryn avulla. Hän on myös itse suunnitellut neuleita omaan käyttöönsä, mutta ei ole julkaissut ohjeita niihin, koska ei tunne olevansa riittävän hyvä suunnittelija. Myös minun itseni on tähän helppo samaistua.

Tutkimukseni perusteella tekijänoikeuksiin suhtaudutaan suurimmalta osalta vakavasti. Valtaosa kyselyyni vastanneista oli sitä meiltä, että tekijänoikeusasioissa tulisi olla entistä tarkempi ja että myös julkisuudessa olisi keskusteltava aiheesta. Vastaajat jakautuivat selvästi kahteen ryhmään, vaikkakaan ryhmät eivät olleet keskenään yhtä suuret. Toinen ryhmä oli erittäin kriittinen neuleiden tekijänoikeuksia kohtaan, kun taas toinen ryhmä tunsu tekijänoikeudellisten säännösten haittaavan harrastustaan ja keskustelujen menevän usein liiallisuuteen asti. Vain hyvin harva ei osannut ottaa kantaa neuleiden tekijänoikeudellisiin kysymyksiin ja ajatteli asian olevan samantekevä.

Uskon ja toivon tämän tutkimukseni avaavan neulojien ja neulesuunnittelijoiden silmät. Uskon myös asiaan tartuttavan lähitulevaisuudessa muutenkin kuin keskustelufoorumeilla. Mielestäni olisi tärkeää saada edes suuntaa-antava rajanveto siitä, mikä on oma malli ja mikä kopioitu malli. Myös neulemallin ja neuleohjeen ero tekijänoikeuksien kannalta pitäisi saada selvemmäksi. Heti työni alkumetreillä pohdin, olisiko aiheellista tutkia neuleohjeiden lisensiointia. Lopulliseen aiheajaukseeni tämä ei mahtunut. Aiheesta saisikin vaikka kokonaan toisen työn. Olisi mielenkiintoista tutkia, onko eri palveluita käyttävien tai eri-ikäisten neulojien suhtautumisessa tekijänoikeuksiin yhteneväisyyksiä.

LÄHTEET

Almay, M., Luutonen, M.& Mitronen, K. 1993. Sydämenlämmittäjä ja tikkuripaita. Helsinki: Tammi.

Haarmann, P.-L. 2001. Immateriaalioikeuden oppikirja. 3.uud. painos. Helsinki: Kauppakaari, Lakimiesliiton Kustannus. (painettu Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy.)

Haarmann, P.-L. 2005. Tekijänoikeus ja lähioikeudet. Helsinki: Talentum Media Oy. (painettu Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.)

Harenko, K., Niiranen, V.& Tarkela, P. 2006. Tekijänoikeus, kommentaari ja käsikirja. Helsinki: WSOYpro.

Helenius, K. 2008. Neuleyhteisön yhteisöllisyys, yhteisöllisyyden ja toimijuuden tarkastelua. Joensuun yliopisto. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta Pro gradu -tutkielma.

Katajala, M. 2009. Suomen ensimmäiset neuleblogit. Blogikirjoitus Luettavissa osoitteessa:
http://www.katajala.net/marjut/neuleet/blog/archives/2009/04/suomen_ensimmaiset_neuleblogi_1.shtml (16.11.2009)

Neuleblogilista. <http://finnishknitblogs.foorumit.fi/index.php> (16.11.2009)

Neulontalista. <http://groups.yahoo.com/group/neulonta/> (16.11.2009)

Niiranen V., Tarkela P. 1998. Tekijänoikeuden tietosanakirja. Porvoo: WSOY.

Pohjanmaan museo. <http://museo.vaasa.fi/w/?lang=1&page=489> (26.5.2010)

Ravelry-yhteisö. www.ravelry.com (2.2.2009)

Ronkainen, R. (<http://iikansukkailut.blogspot.com>)

Suomen verkkoneuleyhdistys ry:n jäsensivut
<http://www.ullaneule.net/jasenet/yhdistys.html> (10.12.2009)

Suvanto S. 2004. Neulonta ja tekijänoikeudet. Ulla, 1/2004. Luettavissa osoitteessa: http://www.ullaneule.net/0104/artikkelit_tekijanoikeus.html (26.5.2010)

Verkkoneulelehti Ulla. www.ullaneule.net (luettu 16.11.2009)

LAINSÄÄDÄNTÖ

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404

KUVAT

Kuva1 Korsnäsin-paita, s. 11. Pohjanmaan museo
<http://museo.vaasa.fi/w/?lang=1&page=489> (26.5.2010)

Kuva 2 Verkkoneulelehti Ulla, s.13 Verkkoneulelehti Ulla. Kuvakaappaus etusivusta. www.ullaneule.net (16.11.2009)

Kuva 3 Oma blogini, s.15. Kuvakaappaus blogista.
<http://iikansukkailut.blogspot.com> (6.5.2010)

Kuva 4 Marjut Katajalan blogi, s.16. Katajala M. Kuvakaappaus blogista.
www.katajala.net/marjut/neuleet/blog/index.php (6.5.2010)

KAAVIOT

Kaavio 1 Ikä, s. 37

Kaavio 2 Kuinka kauan olet neulonut?, s. 38

Kaavio 3 Käytössä olevat palvelut, s. 39

Kaavio 4 Neulotko valmiista ohjeista?, s. 40

Kaavio 5 Ohjeiden etsiminen, s. 41

Kaavio 6 Suunnittelu, s. 42

Kaavio 7 Miksi et ole julkaissut neulemallejasi?, s. 43

Kaavio 8 Esimerkkitapaus 1, s. 45

Kaavio 9 Esimerkkitapaus 2, s. 46

Kaavio 10 Esimerkkitapaus 3, s. 47

Kaavio 11 Esimerkkitapaus 4, s. 48

Kaavio 12 Esimerkkitapaus 5, s. 49

Kaavio 13 Esimerkkitapaus 6, s. 50

Kaavio 14 Esimerkkitapaus 7, s. 51

Kaavio 15 Esimerkkitapaus 8, s. 52

Kaavio 16 Miksi tekijänoikeuksia rikotaan?, s. 54

Yhteistyössä

Tämän kyselyn tarkoituksena on antaa minulle opinnäytetyötäni varten tietoa siitä, millainen on suomalainen internet-neuloja, kuinka hyvin hän tuntee tekijänoikeudellisia kysymyksiä ja kuinka tekijänoikeuksiin suhtaudutaan neulojen keskuudessa. Vastanneiden kesken arvotaan kaksi noin 20 euron arvoista lankapakettia. Osan palkinnoista lahjoittaa Titivity. Jotta voit osallistua arvontaan, jätä yhteystietosi kyselyn loppuun. Yhteystietosi ja vastauksesi erotellaan ennen tulosten tulkintaa. Vastaaminen vie noin 10 minuuttia.

Taustatiedot**1) Sukupuoli**

- nainen mies

2) Ikä

- alle 20 vuotta 21-30 vuotta 31-40 vuotta 41-50 vuotta 51-60 vuotta
 yli 60 vuotta

3) Kuinka kauan olet harrastanut neulomista?

- alle 5 vuotta 5-10 vuotta 10-15 vuotta yli 15

4) Mitkä seuraavista palveluista ovat käytössäsi?

- Oma käsityöblogi tai neulesivusto
 Ravelry
 Flickr
 Neulonta-lista (Yahoo-group)
 Finnish knitters-foorumi
 IRC-netin #neulonta-kanava

5) Neulot/virkkaat (valitse kaksi useimmiten käyttämäsi)

- valmiista ohjeesta
 eri ohjeita yhdistellen
 ohjeita soveltaen
 kuvista tai muiden neuleista ideoiden
 "omasta päästä"/"mutu"-tuntumalla

6) Miten etsit ohjeita (valitse kaksi useimmiten käyttämäsi)

- selailemalla painettuja lehtiä
 selailemalla kirjoja
 verkkolehdistä
 blogeista
 Ravelryn kautta

7) Oletko itse suunnitellut neulemalleja? (voit valita useita)

- En ole suunnitellut, olen neulonut vain valmiista ohjeista
 Kyllä, vain omaan käyttöön
 Kyllä, julkaistavaksi verkossa (blogi, Ravelry)
 Kyllä, verkkolehteen (esim. Ulla, Knitty, Twist Collective)
 Kyllä, painettuun lehteen
 Kyllä, kirjaan

8) Jos olet suunnitellut muuhun kuin omaan käyttöön, mikä innosti suunnittelemaan?

9) Jos olet suunnitellut vain omaan käyttöön tai et ollenkaan, mistä syystä? (voit valita useita)

- pelko siitä, että vastaava ohje on jo olemassa
- en usko olevani riittävän hyvä
- osaan/opettelen vasta perustekniikoita
- en koe saavani siitä mitään (esim. mainetta, kunniaa, taloudellista hyötyä, julkisuutta)

Neuleiden tekijänoikeudet

Arvio seuraavia kuvitteellisia tapauksia, ja vastaa hyväksyisitkö sinä toiminnan.

10) Olet myyjäisissä, näet myynnissä lapasia, jotka tunnistat tietyn ohjeen mukaisiksi. Myyjä kertoo löytäneensä ohjeen internetistä, mutta ei osaa kertoa mallin nimeä eikä suunnittelijaa.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi myyjän toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

11) Olet saman myyntipöydän ääressä. Myyjä osaa kertoa lapasmallin nimen ja suunnittelijan. Myyjä ei ole tullut edes ajatelleeksi, että suunnittelijaan pitäisi ottaa yhteyttä.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi myyjän toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

12) Tuttavasi on neulonut sukut naapurilleen maksua vastaan valmiista ohjeesta.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi tuttavasi toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

13) Tuttavasi on ostanut maksullisen neuleohjeen, johon hänen naapurinsa ihastuu ja haluaa itselleen samanlaisen, tuttavasi kopio ohjeen, tai lähettää sen naapurilleen sähköpostilla.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi tuttavasi toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

14) Tuttavasi suunnitelee neulemallin ja kirjoittaa siitä ohjeen. Malli vastaa paljon jotain tuntemaasi mallia, mutta tuttavasi ei muista kuulleensa kyseisestä ohjeesta.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi tuttavasi toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

15) Tuttavasi kääntää neuleohjeen toiselle kielelle, ja julkaisee blogissaan. Suunnittelija on tietämätön tästä.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi tuttavasi toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

16) Tuttavasi muokkaa valmista neuleohjetta, esim. toiselle langalle sopivaksi, ja julkaisee uuden ohjeen omissa nimissään. Suunnittelija on tietämätön tästä.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi tuttavasi toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

17) Näet lehdessä neuleohjeen, jonka tunnistat jo olemassa olevaksi malliksi. Alkuperäistä suunnittelijaa ei mainita ohjeessa.

	Hyväksyn täysin	Suurimmalta osin hyväksyn	En osaa sanoa	Suurimmalta osin en hyväksy	En hyväksy lainkaan
Arvioi lehden toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐

18) Mitä tekijänoikeudet neuleiden osalta koskevat? (voit valita useita)

- ohjeen kaavioita
- ohjeen tekstiä
- ohjeen kuvia
- kirjoneulekuviota
- pitsikuvia
- valmista neuletta
- pitsikuvion soveltamista sukkaan ja tietyn kantapään käyttöä ohjeessa

19) Oletko huomannut, että neuleiden tekijänoikeuksia rikottaisiin?

- kyllä ei

20) Jos olet huomannut tekijänoikeuksia rikottavan, voit kertoa tässä lyhyesti, millaisia tapaukset ovat olleet.

21) Mistä luulet että neuleiden tekijänoikeuksien rikkominen johtuu?

- Tietämättömyydestä
- Piittaamattomuudesta
- Oma taloudellinen hyöty
- Toisen taloudellinen hyöty (esim. tuttavien ei tarvitse käyttää rahaa ohjeen ostamiseen kun saa sen ilmaiseksi)
- Halusta hyötyä toisen työstä (muuten kuin taloudellisesti)
- Muusta, mistä?

22) Jäikö jotain sanomatta? Kommentteja kyselystä? Puuttuiko jokin oleellinen kysymys? Haluatko tarkentaa jotain vastaustasi?

Jättämällä tähän yhteystietosi, osallistut lankapakettien arvontaan.

Nimi/nimimerkki *

Sähköposti *

Ravelry-tunnus

Kiitos osallistumisestasi! Jotta tulplaisit mahdollisuutesi arvonnassa, voit mainostaa kyselyä blogissasi! Jos mainostat kyselyä, lähetä minulle sähköpostitse yhteystietosi ja linkki blogiisi. Viestit osoitteeseen: riikka.ronkainen (a) student.saimia.fi, viestin otsikoksi "opinnäytetyökysely mainos".

Lähetä

